

UiO : **Det juridiske fakultet**

Grensen mellom privatlivets fred og pressefriheten.

Kandidatnummer: 612

Leveringsfrist: 26. november 2012

Antall ord: 16440

Innholdsfortegnelse

1	INNLEDNING	1
1.1	Presentasjon av tema	1
1.2	Presiseringer og avgrensninger.....	2
1.3	Opplegget videre.....	3
2	DET RELEVANTE REGELVERKET OG FORHOLDET MELLOM EMK OG NASJONAL RETT.....	3
2.1	Forholdet mellom EMK og nasjonal rett	3
2.2	Nærmere om nasjonal rett.....	4
2.2.1	Retten til respekt for privatlivets fred	4
2.2.2	Ytringsfrihet	5
2.3	Nærmere om EMK	7
3	VON HANNOVER I	8
3.1	Faktum og resultat	8
3.2	EMDs begrunnelse	9
3.3	Oppsummering	13
4	NORSK RETTSPRAKSIS.....	14
4.1	Innledning.....	14
4.2	Big Brother-dommen	14
4.2.1	Faktum og resultat.....	14
4.2.2	Høyesteretts begrunnelse	15
4.2.3	Er dommen i tråd med Von Hannover I?	18
4.3	Plata-dommen	23
4.3.1	Faktum og resultat.....	23
4.3.2	Høyesteretts begrunnelse	24

4.3.3	Er dommen i tråd med Von Hannover I?	25
4.4	Bryllupsfoto-dommen.....	26
4.4.1	Faktum og resultat.....	26
4.4.2	Flertallets begrunnelse	26
4.4.3	Mindretallets begrunnelse	29
4.4.4	Er dommen i tråd med Von Hannover I? Kritikken av Bryllupsfotodommen.	31
5	VON HANNOVER II.....	39
5.1	Faktum og resultat	39
5.2	EMDs begrunnelse	40
6	GRENSEN MELLOM RETTEN TIL PRIVATLIVETS FRED OG PRESSEFRIHET SETT I LYS AV VON HANNOVER II	42
6.1	Forholdet mellom Von Hannover II og tidligere praksis	42
6.1.1	Er Von Hannover II i tråd med den praksis EMD ga uttrykk for i Von Hannover I.....	42
6.1.2	Høyesterettspraksis sett i lys av Von Hannover II	45
6.2	Terskelen for hva som anses for å bidra til samfunnsdebatten	50
7	KORT OPPSUMMERING AV RETTSTILSTANDEN OG EN DE LEGE FERANDA-BETRAKTNING	51
8	LITTERATURLISTE	56
8.1	Lover.....	56
8.2	Forarbeider.....	56
8.3	Rettspraksis.....	57
8.3.1	Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen	57
8.3.2	Høyesterettspraksis	57
8.4	Juridisk litteratur.....	57
8.4.1	Lærebøker	57

8.4.2	Artikler	58
8.4.3	Artikler fra blogg.....	59
8.4.4	Masteroppgave	59
8.5	Andre kilder	60
8.5.1	Avisartikler.....	60
8.5.2	Annet	60
8.6	Nettsider.....	60

1 Innledning

1.1 Presentasjon av tema

Tema for oppgaven er forholdet mellom pressefrihet og retten til respekt for privatlivets fred i norsk rett.

Pressefrihet anses å være helt avgjørende for et velfungerende demokrati som bygger på maktfordelingsprinsippet slik som Norge. Pressen i form av trykte skrifter, som aviser og magasiner, radio, TV og internett, utgjør på mange måter en "fjerde statsmakt" som utøver kontroll og overvåkning av de øvrige maktorganers maktøvelse. En grunnleggende del av det demokratiske prinsipp er at pressen skal ha mulighet til å belyse alt som kan bidra til at befolkningen får informasjon som er nødvendig for å delta i samfunnsdebatten. Dette forutsetter et sterkt vern av retten til frie ytringer.

Imidlertid er det slik at pressen i sin virksomhet kan krenke enkeltindividers rett til privatliv. Av denne grunn kan ikke pressefriheten være ubegrenset. I dagens samfunn ser man at en stadig større del av informasjonen fra pressen søker å underholde og sjokkere, og i jakten på de store oppslagene blir pressen derfor stadig mer nærgående. Slike sensasjonspregede publiseringer kan føles som en belastning for de omtalte personer, og skaper et behov for å markere grenser for hva som er akseptabel pressedekning.

Både pressefriheten og retten til privatliv er hver for seg grunnleggende menneskerettigheter, nedfelt i Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjon av 1950 (heretter EMK) i henholdsvis artikkel 10 og artikkel 8. Når norske domstoler blir stilt overfor spørsmålet om hvor langt pressen kan gå i å publisere personlige opplysninger og bilder før individenes rett til privatlivets fred krenkes, oppstår en avveiningssituasjon hvor domstolene må ta stilling til hvilken av rettighetene som må tåle inngrep til fordel for den andre. EMK er implementert i norsk rett, med forrang som sådan, jf. menneskerettsloven av 21. mai 1999 nr. 30 (mnskrl.) § 3. Norske domstoler må derfor ta hensyn til EMK og Den europeiske men-

neskerettighetsdomstolens (heretter EMD) praktisering av balansen mellom privatliv og pressefrihet.

Den 24. juni 2004 ble det avsagt en prinsipielt viktig dom om balansen mellom privatlivets fred og pressefriheten i EMD, Von Hannover v. Germany (heretter Von Hannover I). Før dette hadde ikke grensedragningen vært et fremtredende tema i norske domstoler.¹ I Von Hannover I tar EMD tydelig stilling til når opplysninger som i utgangspunktet tilhører personers privatliv er beskyttet av pressefriheten og når de ikke er det. I etterkant av dommen har spørsmålet flere ganger kommet opp for norske domstoler. Særlig tre Høyesterettsdommer fra tiden etter Von Hannover I belyser praktiseringen av avveiningsnormen i norsk rett. Den 7. februar 2012 kom dessuten en ny dom om avveiningen mellom pressefrihet og retten til privatliv fra EMD, Von Hannover v. Germany No. 2 (heretter Von Hannover II).

1.2 Presiseringer og avgrensninger

I denne avhandlingen vil jeg undersøke hvordan EMD foretar avveiningen mellom pressefriheten og retten til respekt for privatlivet når disse rettighetene kolliderer, samt hvorvidt norsk rett er på linje med EMDs praksis. Dette skal jeg gjøre ved å analysere de to allerede nevnte EMD-dommene, Von Hannover I og Von Hannover II, og de tre høyesterettsdommene fra tiden etter Von Hannover I, inntatt i Rt-2007-687 (heretter Big Brother), Rt-2008-489 (heretter Plata) og Rt-2008-1084 (heretter Bryllupsfoto).

Rett til privatliv regnes gjerne som en del av personvernet. Personvern er et vidt begrep som kan omfatte blant annet omdømmevernet så vel som retten til privatliv. Omdømmevernet tar imidlertid sikte på å beskytte et individ mot urettmessige beskyldninger som angriper vedkommendes offentlige omdømme. Vernet av privatlivet beskytter individer mot at opplysninger om deres personlige forhold blir urettmessig offentliggjort.² Jeg presiserer at

¹ Wessel-Aas (2008) s. 596-597.

² Eggen (2002) s. 711.

avhandlingen avgrenses mot omdømmevernet. Visse avgrensninger vil også gjøres underveis der dette faller naturlig.

1.3 Opplegget videre

I det følgende vil jeg først redegjøre for det relevante regelverket og forholdet mellom EMK og nasjonal rett (kapittel 2). Deretter vil jeg i kapittel 3 se på hvordan EMD i Von Hannover I foretar balanseringen av de to rettighetene, før jeg i kapittel 4 drøfter norsk rettspraksis på området for å undersøke hvordan norske domstoler har forholdt seg til Von Hannover I-dommen. I kapittel 5 vil jeg analysere Von Hannover II, for så å vurdere denne opp mot tidligere EMD- og Høyesterettspraksis i kapittel 6. Avslutningsvis i kapittel 7 vil jeg oppsummere rettstilstanden og foreta en de lege feranda vurdering av rettstilstanden i Norge.

2 Det relevante regelverket og forholdet mellom EMK og nasjonal rett

2.1 Forholdet mellom EMK og nasjonal rett

EMK inneholder ikke selv sanksjonshjemler. Beskyttelsen EMK gir individene effektiviseres gjennom den plikt som oppstilles i EMK artikkel 1, hvorefter de tilknyttede stater er pålagt å sikre enhver innen sitt myndighetsområde et reelt vern av rettighetene nedfelt i konvensjonen. Hvordan plikten skal gjennomføres fremgår ikke av konvensjonen, og er således opp til den enkelte stat.³

Norges forpliktelser etter EMK oppfylles, etter alminnelig rettskildelære, først og fremst ved å sørge for at lovgivningen harmonerer med EMK.⁴ Menneskerettighetsloven § 3,

³ Høstmælingen (2012) s. 66.

⁴ Eckhoff (2001) kapittel 12.

hjemler i tillegg menneskerettighetenes forrang foran norsk formell lov. I praksis skjer mye av tilpasningen gjennom at norske domstoler tolker norsk lovgivning i tråd med praksis fra EMD. I Rt-2000-996, Bøhler-dommen, slår Høyesterett fast at norske domstoler ved tolkningen av EMK skal benytte samme metode som EMD, og utfra denne foreta en selvstendig tolkning. Samtidig poengteres at utviklingen av konvensjonen skal skje i EMD. Videre ble det i dommen avklart at det ikke foreligger et krav om at tolkningen fra EMD må fremstå som klar og entydig for at norske domstoler skal fravike norsk rett slik som tidligere antatt. Bøhler-dommen både poengterer betydningen av EMDs avgjørelser som rettskildfaktor, og avklarer metoden for buken av den.

2.2 Nærmere om nasjonal rett

2.2.1 Retten til respekt for privatlivets fred

Retten til respekt for privatlivets fred er i nasjonal rett først og fremst sikret ved at straffeloven av 22. mai. 1902 nr.10 (heretter strl.) § 390 hjemler straff for den som "krenker privatlivets fred ved å gi offentlig meddelelse om personlige eller huslige forhold". I tillegg til det generelle forbudet i strl. § 390, har vi en spesialbestemmelse som gjelder offentliggjøring av bilder særskilt, åndsverksloven av 12.mai 1961 nr. 2 (heretter åvl.) § 45 c. Sistnevnte setter et forbud mot å publisere bilder, og gjelder selv om vilkårene for straff etter strl. § 390 ikke er til stede.

Skadeerstatningsloven av 13. juni 1969 nr. 26 (heretter skl.) § 3-6 åpner for at omtalte eller avbildede personer kan kreve økonomisk oppreisning ved krenkelse av privatlivets fred. Åvl. § 55 hjemler tilsvarende oppreisning for brudd på åvl. §45 c.

I det videre vil jeg ikke behandle vernet etter åvl. § 45 nærmere, da det er strl. § 390 som er den sentrale bestemmelsen for vern av privatlivets fred i Norge. Av samme grunn avgrenser jeg i tillegg mot andre bestemmelser som omfatter vern av privatliv, som reglene om det ulovfestede personvern.

2.2.1.1 Rettstridsvurderingen

Norske domstolars balansering av privatlivets fred og pressefrihet tar i all hovedsak utgangspunkt i en vurdering av hvorvidt ytringen er rettstridig.⁵ Rettspraksis viser at det er sikker rett at strl. § 390 må leses med et slikt rettstridkrav.⁶

Det nærmere innholdet i rettstridvurderingen fremkommer av rettspraksis. I Big Brotherdommen avsnitt 57 uttaler Høyesterett at "[k]ravet til rettsstrid inneber at det må skje ei totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon, der omsynet til personvernet samtidig blir avvege mot ytringsfridommen...". Selv om det i utgangspunktet er nasjonale domstolar som skal gjøre vurderingen, fremkommer det av samme dom i avsnitt 69 at momentene EMD vektlegger utgjør en sterk føring på rettstridvurderingen. Rettstridvurderingen og avveiningsmomentene kommer jeg tilbake til nedenfor under kapittel 4.

2.2.2 Ytringsfrihet

Den utstrakte ytringsfriheten som er nødvendig for at pressen skal kunne opptre som samfunnets "vakthund", er i nasjonal rett nedfelt i Grunnloven av 17. mai 1814 (heretter Grl.) § 100 om retten til frie ytringer.

Privatlivet er ikke på tilsvarende måte beskyttet i grunnloven. Enkelte aspekter av privatlivets fred er riktignok grunnlovsfestet. Grl. § 102 forbyr hus-inkvisisjoner, med unntak for i "kriminelle Tilfælde" og Grl. § 100.4 ledd setter forbud mot brevsensur utenfor "Anstalter". Men ut over dette har ikke privatlivets fred direkte grunnlovsværn.⁷ Hvorvidt mangel av grunnlovsbeskyttelse svekker vernet av privatlivets fred i forhold til ytringsfriheten har vært oppe som et spørsmål. Da stortinget vedtok nye Grl. § 100 ba Stortinget samtidig regjeringen om å "utrede vernet av privatlivets fred, herunder spørsmålet om mulige utfor-

⁵ Borvik (2011) s. 198.

⁶ Rt-2005-1677 avsnitt 84-85.

⁷ Aarli (2005) s.527, Høgberg og Høstmælingen (2010) s. 123.

minger av en eventuell grunnlovsfesting".⁸ Dessuten var vern om privatlivets fred og personopplysninger gjenstand for et grunnlovsforslag fra partiet Venstre i 2008,⁹ og i NOU 2009:1 hvor ivaretagelsen av personvernet var tema, vedlå en betenkning om grunnlovsfesting av personvern/privatliv skrevet av Høgberg og Høstmælingen. Flere juridiske teoretikere har engasjert seg i diskusjonen, men så langt har det ikke resultert i ytterligere grunnlovsfesting av retten til privatliv.¹⁰

Rettspraksis viser samtidig at det er uklart hvorvidt grunnlovsbestemmelsen om ytringsfrihet spiller noen avgjørende rolle ved avveiningsvurderingene som foretas av norske rettsanvendere.¹¹ Forholdet til grunnloven blir ikke nevnt eller problematisert i noen av de høyesterettsavgjørelsene vi i den senere tid har fått om avveiningen mellom pressefrihet og privatlivets fred. Dette kan oppfattes som uheldig da det kan hevdes at Høyesterett i slike saker burde ta stilling til grunnlovskrankene, uavhengig av om partenes anførsler berører dem.¹² I og med at Høyesterett ikke viser til grl. § 100 er det vanskelig å utlede noe av denne praksis om i hvilken grad grunnlovsfestingen er av betydning. Utelatelsen gir et inntrykk av at domstolene uansett er mest opptatt av å løse kollisjonskonflikten i tråd med EMK og praksis fra EMD.

Som gjennomgangen av norsk høyesterettspraksis nedenfor vil vise, ser Høyesterett ut til å ha lagt til grunn at vernet mot publisering av informasjon fra privatlivet etter strl. §390 skal harmonere med EMDs fortolkning av EMK artikkel 8. Det er derfor ikke interessant å gå nærmere inn på det generelle innhold i strl. § 390, da avhandlingens tema som nevnt er avgrenset til normene og prinsippene for avveiningen mellom retten til respekt for privatlivet og pressefriheten, slik de kommer til uttrykk i EMD og Høyesterett.

⁸ Voteringsprotokoll fra Stortinget 30.september 2004, sak. Nr. 1 pkt. V.

⁹ Dok.nr.12: 18 for 2007-2008.

¹⁰ Aarli (2005), Høgberg og Høstmælingen (2010).

¹¹ For eksempel Big Brother, Bryllupsfoto, Plata

¹² Borvik (2011) s. 188-189.

2.3 Nærmere om EMK

EMK inneholder ingen generell avveiningsnorm. Systemet i konvensjonen er i all hovedsak slik at avveiningsnormene utformes i tilknytning til de enkelte artiklene. Når EMD skal ta stilling til et avveiningsspørsmål, må de først ta stilling til om staten har grepet inn i en beskyttet rettighet eller ikke, og deretter vurdere om inngrepsvilkårene er oppfylt. EMK artikkel 8 og 10 følger samme systematikk. 1. ledd angir rettigheten, mens 2. ledd inneholder vilkår for inngripen i dette.¹³

Verneområdet til EMK artikkel 8 og 10 er vidt angitt i artiklenes ordlyd. Det nærmere innholdet fremkommer derfor av praksis fra EMD. Denne praksisen viser at en rekke forhold ved privatlivet er omfattet av vernet etter EMK artikkel 8.¹⁴ Blant annet er det klart at publisering av bilder kan utgjøre en krenkelse av rettigheten.¹⁵ Likeledes har EMD gitt uttrykk for at ytringer om ethvert tema, uavhengig av form, i utgangspunktet beskyttes av artikkel 10.¹⁶ Herunder at publisering av privat informasjon kan være beskyttet av ytringsfriheten.¹⁷ Grunnet avhandlingens rammer er det ikke rom for å gå dypere inn på artiklenes verneområde generelt.

Adgangen til inngrep følger som sagt av 2. ledd i begge artikler. Etter ordlyden forutsetter inngripen at tre kumulative vilkår er oppfylt. For det første må inngrepet være hjemlet i lov, for det andre være "necessary in a democratic society", og for det tredje må inngrep tjene

¹³ Borvik (2011) s. 176-178, Høstmælingen (2012) s. 222, Bertelsen (2011) s. 237 og 294.

¹⁴ Borvik (2011) s. 82-89.

¹⁵ Se for eksempel *Giorgi Nikolaishvili v. Georgia*.

¹⁶ Eggen (2002) s. 165, Borvik (2011) s. 58-62.

¹⁷ Se for eksempel *New Verlags GmbH & Co.KG v. Austria*.

ett av flere opplistede legitime formål, herunder kan inngrep begrunnes i behovet for å beskytte andre individers rettigheter.¹⁸

Ordlyden i artiklene gir ikke et klart svar på hva som er avgjørende for balanseringen, og etterlater et stort rom for tolkning til EMD. Derfor er det i praksis man må lete etter momenter til grensedragningen.

I sakene vi skal se på, byr ikke lovkravet på særlige problemer da både pressens ytringsfrihet og rett til privatliv er lovfestet. Vilåret om legitimt formål er heller ikke spesielt problematisk. Både retten til privatliv og retten til ytringsfrihet kan etter ordlyden i de respektive bestemmelser settes til side dersom inngrep er nødvendig for å beskytte den motstående rettighet. Det kriteriet som gir grunnlag for diskusjon i EMD og Høyesterett, ved balanseringen av retten til privatliv og retten til ytringsfrihet, er derfor kravet til "necessary in a democratic society".¹⁹ Det er derfor dette som diskuteres videre i denne avhandlingen.

3 Von Hannover I

3.1 Faktum og resultat

Den 24. juni 2004 avsa EMD fellende dom mot Tyskland for krenkelse av EMK artikkel 8.²⁰ Bakgrunnen for klagen var at prinsesse Caroline von Hannover, datter av tidligere fyrst Rainer av Monaco, hadde saksøkt tyske ukebladforlag for nasjonale domstoler. Gjenstand for søkmålet hadde vært ukebladenes publiseringer av flere bilder av prinsessen, og hun hadde hevdet offentliggjøringen innebar krenkelse av hennes rett til privatliv. De omstridte bildene viste prinsessen blant annet under private ærender og aktiviteter på offentlige steder, som på gaten og i butikken. Tyske domstoler hadde ikke gitt prinsessen medhold i

¹⁸ Skoghøy (2009) s.256, Borvik (2011) s. 177-179, Bertelsen (2011) s.267-268 og 303-304.

¹⁹ Se for eksempel Von Hannover I avsnitt 59.

²⁰ Von Hannover v. Germany (Von Hannover I).

søksmålene mot ukebladene. De hadde tolket den private sfæren i det offentlige rom innskrenkende da prinsessen ble oppfattet som en "figure of contemporary society "par excellence"", og det ble lagt til grunn at denne typen kjente personer kun nøt vern om sitt privatliv utenfor hjemmet for så vidt de befant seg på et "secluded place out of the public eye". I tillegg hadde de bygget avgjørelsen på at borgerne hadde rett til å bli informert om kjente personers fremtoning utover representasjonsrollen, og at det av denne grunn var behov for at også underholdningspressen nøt en stor grad av ytringsfrihet.

Spørsmålet for EMD var om tyske domstolars manglende inngripen ovenfor pressens publiseringer innebar en krenkelse av privatlivet etter EMK artikkel 8.

EMD konkluderte med at staten ikke hadde sikret et tilstrekkelig effektivt vern av privatlivet. I avsnitt 79 uttaler EMD at "despite the margin of appreciation afforded to the State in this area, the Court considers that the German courts did not strike a fair balance between the competing interests." På bakgrunn av dette kommer EMD til at staten hadde brutt sin forpliktelse i henhold til EMK artikkel 8.

3.2 EMDs begrunnelse

EMD begrunner resultatet gjennom i to trinn. De tar først stilling til om de aktuelle bildene er omfattet av retten til privatliv. Deretter går de over til å se på om det foreligger noen grunn til at publisering av bildene likevel må tillates av hensyn til ytringsfriheten.

Det første EMD gjør er altså å vurdere bildene opp mot anvendelsesområdet i artikkel 8.²¹ Bildene klagen omfattet, viste prinsessen i situasjoner som på ridetur, på handletur med livvakten, på restaurant, på skiferie, utenfor leiligheten sin i Paris og på privat strand.²² Det var altså utelukkende offentlige steder, men aktiviteten var av privat karakter. På noen av

²¹ Se Von Hannover I avsnitt 50-53.

²² Se Von Hannover I avsnitt 49.

bildene er hun alene, andre ganger sammen med venner, familie eller livvakt. Enkelte av situasjonene har tilsynelatende romantiske undertoner. Ingen av bildene viser henne i noe forsøk på å skjule seg for de umiddelbare omgivelsene.²³

EMD presiserte at den enkeltes privatliv ikke er begrenset til private, avlukkede rom, men også kan utspille seg på offentlige steder og i samvær med andre. Formålet med artikkelen er, slik den tolkes av EMD, å verne om personlig utvikling. Slik utvikling av personlighet forutsetter at individet kan delta i sosial omgang med andre, uten inngripen utenifra.²⁴ Man må derfor kunne forvente seg en viss grad av respekt for sitt privatliv, også på offentlige områder. Rettighetens rekkevidde defineres altså ikke ut fra hvor man er, men på grunnlag av karakteren av den aktiviteten man deltar i. EMD slår fast at retten til privatliv tilkommer enhver, også offentlige personer.²⁵ På denne bakgrunn konkluderer EMD med at offentliggjøringen av bildene omfattes av verneområdet i EMK artikkel 8.²⁶

Dernest foretar EMD en vurdering av hvorvidt inngrepet kan rettferdiggjøres. Det presiseres at staten i tillegg til å avstå fra innblanding i borgernes privatliv, har visse positive forpliktelser til å legge til rette for at overgrep ikke skjer. Videre påpekes at det ved avveiningen mellom de konkurrerende rettighetene må tas hensyn til både individenes og samfunnets interesse av rettighetene, samt at staten har en skjønnsmargin i tilknytning til den enkelte rettighet.²⁷

EMD presiserer at retten til privatliv må veies opp mot ytringsfriheten, og redegjør for grunnlaget for sistnevnte rettighet. Det påpekes i denne sammenheng at ytringsfrihet er en av de avgjørende rettighetene i et demokratisk samfunn. Av hensyn til demokratiet, og for at

²³ For tilsvarende syn på bildene se Wessel-Aas (2005) s. 374.

²⁴ Von Hannover I 50-52.

²⁵ For tilsvarende syn på bildene se Wessel-Aas (2008) s. 598.

²⁶ Von Hannover I avsnitt 53.

²⁷ Von Hannover I avsnitt 57.

pressen skal kunne oppfylle sin rolle som "public watchdog", kan hensynet til respekt for privatlivet således måtte settes til side. EMD legger til grunn at pressen i utgangspunktet har rett til å offentliggjøre sjokkerende og ubehagelig informasjon, så vel som fordelaktig omtale. Allmenheten på sin side har en rett til å få slik informasjon. Også provokasjon og overdrivelser vernes av ytringsfriheten. Samtidig poengteres at det, også for pressen, går en grense for hva som fritt kan publiseres. Journalister må, på lik linje med andre, respektere enkeltindividers integritet og rettigheter. EMD legger videre til grunn at offentliggjøring av bilder klart omfattes av retten til å ytre seg fritt, men fordrer at det opptres med ekstra forsiktighet, da dette er et område hvor vern av andres privatliv og ære lett kan krenkes.²⁸

EMD understreker deretter betydningen av hvorvidt bildene og artiklene bidrar til såkalt "debate of general interest" dersom ytringsfriheten skal kunne begrunne inngrep i privatlivet.²⁹

Når EMD skal gå inn på den konkrete avveiningen etter prinsippene de har fastslått, gjentas at bildene utelukkende illustrerte daglige gjøremål av privat karakter.³⁰ EMD erkjenner samtidig at prinsesse Caroline var internasjonalt og allment kjent, og til tider opptretrådte som representant for fyrstefamilien på enkelte kultur- og veldedighets arrangementer. I denne sammenheng ble samtidig pekt på at hun ikke hadde noen formell myndighet i samfunnet.³¹ Presiseringen indikerer at EMD tar et forbehold om vurderingen muligens kan slå annerledes ut dersom det skulle dreie seg om den private sfæren til personer som har slik myndighet, som for eksempel en monark.³²

²⁸ Von Hannover I avsnitt 58-59.

²⁹ Von Hannover I avsnitt 60.

³⁰ Von Hannover I avsnitt 61.

³¹ Von Hannover I avsnitt 62.

³² For tilsvarende tolkning av EMDs bemerkning se Wessel-Aas (2005) s. 374.

EMD sier så at det må trekkes et fundamentalt skille mellom opplysninger fra privatlivet som kan bidra til offentlig debatt, og privat informasjon som ikke bidrar i denne debatten. For å illustrere hva slags private opplysninger som kan være av samfunnsmessig interesse, viser EMD til opplysninger fra privatlivet til eksempelvis politikere, for så vidt slik informasjon kan innvirke på allmenhetens oppfatningen av vedkommendes utøvelse av samfunnsrollen han besitter. Å rapportere om nettopp slike forhold utgjør en viktig del av pressens oppgave som demokratiets vokter. Pressens rolle som "watchdog" er imidlertid mindre viktig når det gjelder å informere om livet til offentlige personer uten funksjoner for samfunnet. EMD legger til grunn at prinsessen er en offentlig kjent person som deltar i enkelte offentlige arrangementer, men at hun ikke utøver noen funksjon på vegne av staten. I et slikt tilfelle, hvor omtalte ikke hadde noen samfunnsfunksjon og bildene utelukkende angikk detaljer ved prinsessens privatliv, kunne domstolen på grunnlag av skillet de hadde oppstilt, ikke se at bildene eller de tilhørende artiklene ville bidra til en politisk eller demokratisk debatt.³³

EMD nevner at allmennheten nok kan finne kjente personers privatliv interessant, men der det eneste formål er å underholde denne lezerskaren, må ytringsfriheten tolkes innskrenkende.³⁴

Det bemerkes at selv om saken isolert sett dreier seg om publiseringen av bildene, finner EMD ikke å kunne se helt bort fra omstendighetene rundt fotograferingen og det at paparazzi-fotografers forfølgning kan oppleves som trakasserende.³⁵

For øvrig er ikke EMD enig med tyske domstoler i at prinsessens status som kjent kunne begrunne at ytringsfriheten må gå foran. De finner at begrepet "figure of contemporary society "par excellence"", med det innholdet og følgene tyske domstoler hadde innfortolket

³³ Von Hannover I avsnitt 61-65

³⁴ Von Hannover I avsnitt 65-66.

³⁵ Von Hannover I avsnitt 68 og avsnitt 59.

i dette, ikke er forenelig med EMK. Det påpekes at dersom begrepet skulle praktiseres slik som tyske domstoler hadde lagt til grunn, ville det medføre for stor innvirkning på muligheten til å føre et privatliv. Det tas likevel et forbehold om at begrepet muligens kan være riktig å benytte om politikere, men EMD er helt klare på at begrepet ikke kan brukes om kjente personer som ikke utfører noen offisiell samfunnsrolle og som kun er kjent av andre grunner enn en slik posisjon. Prinsessen, som kun er kjent på grunn av sin familietilhørighet må derfor, etter EMDs mening, uansett falle utenfor et slikt eventuelt begrep. Dessuten pekes det på at begrepet er diffust, og medfører en usikker rettstilstand for borgerne. Med et slikt generelt begrep, blir det vanskelig å forutberegne hvilken kategori man faller innunder, og hvordan man eventuelt må tilpasse sin daglige oppførsel.³⁶

I konklusjonen oppsummeres hva EMD har lagt vekt på i avveiningen. Det fastslås at kravet til at publiseringen må bidra til en allment interessant debatt ikke var oppfylt fordi prinsessen ikke hadde noen samfunnsfunksjon og bildene utelukkende angikk detaljer fra prinsessens privatliv. EMD så det slik at allmennheten ikke har legitim interesse i informeres om hvordan prinsessen generelt oppfører seg, selv i offentlige rom, og selv om hun er kjent. EMD tok inn over seg at allmenn interesse for private opplysninger finnes, og at magasinene har kommersiell interesse i å trykke denne typen artikler og bilder, men fant at disse interessene i denne saken måtte vike til fordel for retten til respekt for privatlivet. Offentliggjøringen utgjorde altså en krenkelse av EMK artikkel 8.³⁷

3.3 Oppsummering

Dommen gir tilsynelatende grunnlag for enkelte avklaringer. For det første kan man trekke den slutning at retten til privatliv ikke er begrenset til privat avgrensede områder. For det andre synes det som om enhver, i alle fall som et utgangspunkt, har lik rett til respekt for sitt privatliv, uavhengig om man er offentlig kjent eller ikke. For det tredje er EMD klare på at

³⁶ Von Hannover I avsnitt 72-75.

³⁷ Von Hannover I avsnitt 76-81.

hvorvidt det publiserte materialet bidrar til samfunnsdebatten er et avgjørende moment for om ytringsfriheten må vike. Avgjørelsen legger tilsynelatende heller ikke til grunn noe krav om at opplysningene må være særlig sensitive for å være vernet.³⁸

4 Norsk rettspraksis

4.1 Innledning

Som redegjort for i kapittel 2 må nasjonale domstoler, når de skal balansere privatlivet opp mot ytringsfriheten, se hen til EMK og føringene EMD gir. Når EMD skal ta tilling til spørsmålet om staten har oppfylt sine forpliktelser etter EMK på dette feltet, er det avgjørende hvorvidt staten har foretatt en "fair balance" mellom de konkurrerende interesser. I denne sammenheng er staten gitt en viss skjønnsmargin - "margin of appreciation".³⁹ Med tanke på at EMD har gått langt i å oppstille relevante kriterier i sin prøving av nasjonale domstolars avveining, må det imidlertid antas at den rettstridsvurderingen norske domstoler skal foreta etter strl. § 390, er underlagt klare føringer av EMD.⁴⁰

4.2 Big Brother-dommen

4.2.1 Faktum og resultat

Den første norske høyesterettssaken om grensen mellom privatlivets fred og pressefriheten etter Von Hannover I, var Big Brother-dommen.⁴¹ Spørsmålet i denne saken var hvorvidt tre reportasjer i Se og Hør representerte en rettstridig krenking av privatlivet til to tidligere Big Brother-deltakere etter strl. § 390, som ga rett til økonomisk oppreisning, jf. skl. §3-6.

³⁸ For tilsvarende syn på hvilke slutninger som kan trekkes fra dommen se Wessel-Aas (2008) s. 297-298. Se også Høstmælingen (2012) s. 229.

³⁹ Se for eksempel von Hannover I avsnitt 57. Domstolen viser her også til annen EMD-praksis.

⁴⁰ Borvik (2011) s. 199.

⁴¹ Rt-2007-687 (Big Brother).

Reportasjene ga uttrykk for at forholdet mellom de to tidligere deltakerne var haltende, og viste blant annet til påstått utroskap. Tidligere publiserte bilder ble brukt som illustrasjoner til de aktuelle artiklene.

Domstolen konkluderte med at det forelå en krenkelse av privatlivets fred.

4.2.2 Høyesteretts begrunnelse

I tråd med alminnelig norsk rettskildelære, tar Høyesterett utgangspunkt i ordlyden i de relevante lovbestemmelser, som her er skl. § 3-6 og strl. § 390, hvoretter tolkingsspørsmålet er om det foreligger en krenkelse av privatlivets fred. Som nevnt over i punkt 2.2.1.1, er det her innfortolket et krav om at publiseringen er rettstridig, noe som gjentas av retten i avsnitt 57 i dommen. Høyesterett poengterer så at kravet til rettsstrid beror på en "totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon, der omsynet til personvernet samtidig blir avvege mot ytringsfridommen". Deretter slås fast i avsnitt 58 at avveiningen må knyttes opp mot EMK. Retten uttaler: "Det er her tale om tilsvarande avveingar som dei som må gjerast etter skadebotlova § 3-6 første ledd og straffelova § 390, og det må i denne situasjonen vere rett å tolke desse føresegnene slik at innhaldet blir i samsvar med EMK artiklane 8 og 10".

Begrunnelsen til Høyesterett bygges opp rundt to spørsmål. Først vurderes hvorvidt opplysningene i reportasjen faller inn under interessefeltet reglene om privatlivets fred er satt til å beskytte. Avgjørende i så måte er, i følge Høyesterett "om det er tale om personlege opplysningar som objektivt sett har ein viss grad av sensitivitet".⁴² Høyesterett er ikke i tvil om at opplysningene i reportasjen er av en slik art. De viser til at beskrivelser av "relasjonar mellom personar, så som ekteskaplege forhold eller samlivsforhold elles, vil som utgangspunkt vere opplysningar om personlege forhold". Ut fra dette slås fast at

⁴² Big Brother avsnitt 59.

"[o]pplysningar om ei mogeleg avslutning på eit slikt forhold må klart vere av personleg art. At omtale av mogelege « hete stevnemøter » er det, treng ikkje utdjupast".⁴³

Høyesterett går så over til det neste spørsmålet i vurderingen, som er hvorvidt reportasjene er rettstridige. Herunder vurderes først hvorvidt det er samtykket til publiseringen, og det presiseres at et samtykke innebærer at forholdet ikke kan anses som rettstridig. Det konkluderes med at samtykke ikke foreligger.⁴⁴

Når Høyesterett, i neste avsnitt, redegjør for utgangspunktet for vurderingen av om privatlivets fred er krenket, gjentar de at vurderingen må samsvare med kravene i EMK artikkel 8 og artikkel 10, og viser til Von Hannover I-dommen som sentral for grensedragningen mellom de to artiklene.⁴⁵

Etter å ha gjengitt flere avsnitt fra Von Hannover I-dommen egnet til å belyse avveiningsnormen, konkluderer Høyesterett i avsnitt 72 med at "[d]et heilt sentrale når det gjeld vern av privatlivet er [...] om oppslaget gir eit tilskot til ein debatt av allmenn interesse". Dessuten sluttes fra Von Hannover I-dommen at privatlivet til personer som ikke innehar noen samfunnsfunksjoner, ligger utenfor området ytringsfriheten tar sikte på. Basert på tolkningen av Von Hannover I, legger Høyesterett til grunn at ytringsfriheten først og fremst har sin særlige slagkraft innenfor samfunnsdebatten, og derfor ikke har til formål å sikre rett til ytringer om kjente personer uten relevans for slik debatt.⁴⁶

I den konkrete vurderingen drøfter Høyesterett først hvorvidt de to tidligere Big Brother-deltakerne innehar samfunnsfunksjoner, og poengterer at begge riktignok var vel kjente på

⁴³ Big Brother avsnitt 61.

⁴⁴ Big Brother avsnitt 62-63.

⁴⁵ Big Brother avsnitt 69

⁴⁶ Big Brother avsnitt 72-75.

tidspunktet for reportasjene, men at ingen av dem hadde noen posisjon i styringsorganer eller samfunnet ellers.⁴⁷

Se og Hørs argument om at de to deltakerne selv hadde valgt rampelyset, finner Høyesterett ikke å kunne legge vekt på. Selv om de holder det åpent om så kunne ha vært tilfelle under og rett etter Big Brother-sendingene, er de klare på at det ikke kan være slik to år etter sendingene var avsluttet og ett år etter at paret hadde sluttet å la seg intervju. I den sammenheng peker Høyesterett på at det i tidligere norsk rettspraksis, Rt-1994-506 om det tilgrensende spørsmålet om straff for æreskrenkelse, er lagt vekt på at personen har "stilt seg til skue i det offentlige liv", og av denne grunn må tåle mer.⁴⁸ Høyesterett i Big Brotherdommen fant som sagt at slikt synspunkt ikke var aktuelt hva gjaldt de to tidligere Big Brother-deltakerne i den konkrete situasjonen, og pekte på at de ikke hadde vært sentrale i pressen utover det de forpliktet seg til da de ble med på programmet.⁴⁹

Det neste Høyesterett vurderer, er hva slags informasjon reportasjene inneholder. I den forbindelse legges ikke vekt på hvorvidt opplysningene er sanne eller usanne. Det som derimot vektlegges er at reportasjene var av en karakter som lagmannsretten betegnet som "sladder".⁵⁰

På bakgrunn av innholdet i artiklene og de to deltakernes aktualitet på tidspunktet for publiseringen, fant Høyesterett at publiseringen ikke ga noe bidrag til den offentlige debatt. Hensynet privatlivets fred måtte derfor gå foran retten til ytringsfrihet.⁵¹

⁴⁷ Big Brother avsnitt 77.

⁴⁸ Rt-1994-506 s. 517.

⁴⁹ Big Brother avsnitt 78-79.

⁵⁰ Big Brother avsnitt 80.

⁵¹ Big Brother avsnitt 85.

4.2.3 Er dommen i tråd med Von Hannover I?

Høyesterett viser eksplisitt til EMK og EMD, herunder særlig Von Hannover I-avgjørelsen, som avgjørende for balanseringen av privatlivets fred opp mot pressefriheten. Vurderingen skjer, som nevnt, i to trinn. Først tas det stilling til om ytringen etter sitt innhold tilhører privatlivet, deretter vurderes hvorvidt det av hensyn til ytringsfriheten likevel kan gjøres inngrep i retten til privatlivets fred gjennom rettstridsvurderingen. Spørsmålene, og rekkefølgen de tas i, tilsvarer således mønsteret EMD fulgte i Von Hannover I-dommen. Denne systematikken følger for så vidt også av oppbygningen av EMK artikkel 8, hvor rettigheten er definert i 1. ledd og inngrepsvilkårene fremkommer av 2. ledd, jf. ovenfor i punkt 2.3.⁵² I rettstridsvurderingen legger Høyesterett til grunn at det essensielle momentet er hvorvidt offentliggjøringen utgjør et nødvendig bidrag til samfunnsdebatten. Dette samsvarer med begrunnelsen EMD gir for utfallet av avveiningen i Von Hannover I-dommen.

Det kan imidlertid stilles spørsmål ved enkelte uttalelser Høyesterett gir. For det første er det verdt å merke seg at Høyesterett oppstiller et krav om at personlige opplysninger objektivt sett må ha "en viss grad av sensitivitet", for være omfattet av privatlivets fred.⁵³ Kravet forankres tilsynelatende ikke i noen rettskilde, ut over det at som uttrykkes om at Høyesterett ser seg bundet til å foreta vurderingen i samsvar med EMK og EMD. Borvik har i sin drøftelse av interesseområdet for EMK artikkel 8, stilt spørsmål ved om det er i tråd med forpliktelsene etter EMK, å legge til grunn et sensitivitetskrav i norsk rettspraksis og juridisk teori.⁵⁴ Han argumenterer for at EMD, hverken i Von Hannover I-dommen eller i øvrige avgjørelser, har tatt eksplisitt til orde for at det skal gjelde et krav om sensitivitet. Derimot viser han til at EMD har funnet offentliggjøring av ikke-sensitiv informasjon å stride mot vernet i EMK artikkel 8. Von Hannover I er et eksempel på dette. Flere av bildene som i avgjørelsen ble funnet å ikke kunne publiseres, viste den avbildete i helt harmløse hverdagslige situasjoner, som på ridetur eller i butikken. På grunnlag av dette tolker Borvik

⁵² Wessel-Aas (2008) s. 606 og fotnote 13.

⁵³ Big Brother avsnitt 48.

⁵⁴ Borvik (2011) s. 82-88.

Von Hannover I-dommen som et avgjørende argument for at det ikke gjelder et krav om sensitivitet.⁵⁵ Wessel-Ass gir uttrykk for et litt mer tilbakeholdent standpunkt. Den eneste sikre konklusjon han finner å kunne trekke på grunnlag av Von Hannover I-dommen, er at dersom det gjelder et sensitivitetskrav, er terskelen for hva som kreves av sensitivitet svært lav.⁵⁶

Praksis utelukker heller ikke at EMD kunne ha kommet til at en opplysning i et gitt tilfelle ikke vil bli omfattet av vernet, under henvisning til at opplysningen var blottet for sensitivitet. I avsnitt 51 i Hannover I uttaler EMD at "in certain circumstances, a person has a "legitimate expectation" of protection and respect for his or her private life". EMD viser her til den berettigede forventningen hver enkelt har til vern av privatlivet. Dette påpekes for å legitimere vernet mot offentliggjøring av personers private aktiviteter. Men denne konstateringen kan også tolkes dit hen at det muligens tas høyde for at enkelte personlige opplysninger er så allmennkjente og lite privatsensitive i sin karakter at man ikke vil ha den samme legitime forventning om vern.⁵⁷

For eksempel vil nok de færreste oppleve det som en krenkelse av privatlivet om det skulle bli offentliggjort at man undertiden bor i Norge, selv om dette klart er en opplysning som tilhører den enkeltes privatliv. Opplysningen er såpass åpenbar og lite sensitiv at publisering av den kanskje ikke nødvendigvis kunne karakteriseres som et inngrep i privatlivet. Det er vanskelig å se at hensynet til personlig utvikling eller samfunnet som et demokrati, kan tale i mot denne typen offentliggjøring. Likevel bør man være varsom med å trekke slike konklusjoner så lenge EMD ikke positivt har gitt uttrykk for samme syn. Wessel-Aas' avventende standpunkt synes således fornuftig.

⁵⁵ Borvik s. (2011) s. 86.

⁵⁶ Wessel-Aas (2008) s. 598.

⁵⁷ Masteroppgave fra Universitetet i Bergen (2011).

Ettersom Høyesterett legger til grunn at kravet om sensitivitet er oppfylt i den foreliggende saken, er det likevel ikke grunn til å si at de *praktiserer* et strengere sensitivitetskrav enn EMD, og således bryter med avveiningsprinsippene etter EMK. Det man kan undres over, er at Høyesterett formulerer et slikt krav når det ikke følger klart av EMDs praksis, og det ikke er avgjørende for utfallet av vurderingen.

Det neste som kan gi opphav til diskusjon er at Høyesterett under rettstridvurderingen tilsynelatende legger til grunn at visse typer kjendisstatuser, eller kjendisstatus i seg selv, kan få betydning for terskelen for hvilke offentliggjøringer som vil bli bedømt som krenkelse av privatlivets fred. Dette fremgår først og fremst av avsnitt 79, hvor Høyesterett uttaler at det "nok kan vere slik at den som har « stilt seg til skue i det offentlige liv » [...] må finne seg i meir enn dei som ikkje har gjort det...". Liknende gjentas i avsnitt 82, hvor Høyesterett sier at det ikke kan ses bort i fra "at terskelen for kva som er sensitivt vil vere noko heva for personar som har vore med på program av typen Big Brother...". Uttalelsene kommer på bakgrunn av at Se og Hør har anført at de to tidligere Big Brother-deltakerne selv hadde valgt rampelyset.⁵⁸

Denne "relative terskelen" forankrer Høyesterett i norsk rettspraksis fra før Von Hannover I.⁵⁹ Det er noe usikkert om EMD-avgjørelsen støtter en slik praktisering av avveiningsnormen. For det første uttaler ikke EMD i Von Hannover I at kjendisstatus medfører et svakere vern under artikkel 8, og er påpasselige med å få frem at *enhver* har rett til vern mot offentliggjøring av sitt privatliv når opplysningene ikke bidrar til samfunnsdebatten.⁶⁰ Når EMD viser til at det er mer nærliggende at privatlivet til for eksempel politikere kan utgjøre informasjon av en art som kan ha allmenn interesse, kan det kanskje se ut som om EMD tillegger kjendisstatus vekt i seg selv.⁶¹ En mer sannsynlig tolkning er imidlertid at utsagnet

⁵⁸ Se Big Brother avsnitt 78, jf. avsnitt 31.

⁵⁹ Rt-1994-506.

⁶⁰ Von Hannover I avsnitt 50-53, 65 og 69.

⁶¹ Von Hannover I avsnitt 63-64.

peker tilbake på hvilket bidrag publiseringen gir til den offentlige debatt, og at EMD med dette kun erkjenner at hvorvidt en person utøver sin samfunnsfunksjon på en tilfredsstillende måte, enkelte ganger kan belyses ved gjengivelser fra denne personens og hans. Ut i fra dette er det nærliggende å slutte at EMD ikke oppstiller et skille mellom typer av kjendiser, men mellom typer av informasjon som et oppslag formidler.

For det andre finner EMD at tyske domstolars praktisering av begrepet "figure of contemporary society "par excellence"" ikke tilfredsstillende det tilsiktede vernet etter EMK artikkel 8, se punkt 3.2. EMD kan her tolkes i retning av at de finner det betenkelig å knytte rettsvirkninger til det å være en kjent person generelt. At Høyesterett i Big Brother-dommen indikerer at kjendisstatusen i seg selv kan få betydning for avveiningen harmonerer ikke så godt med det EMD gir uttrykk for her.

Likevel kan det ikke med sikkerhet legges i Von Hannover I-dommen at EMD tar generell avstand fra at visse kjendiser i større grad enn andre kan måtte tåle at deler av privatlivet offentliggjøres. I den enkelte sak foretar EMD vurderingene utfra det konkret foreliggende faktum. I Von Hannover I var situasjonen at prinsessen utelukkende er kjent grunnet sin familietilknytning. Hun har med andre ord ikke selv valgt å bli kjent. Hun har heller ikke gått inn for å dele privatlivet sitt med folket ved å benytte seg av pressen og sin kjendisstatus. Rekkevidden av utsagnene i Von Hannover I-dommen begrenser seg således til sammenlignbare tilfeller. Derfor er det mulig at EMD ville kommet til en annen slutning i andre tilfeller. For eksempel kan man tenke seg at EMD kanskje ville sett hen til kjendisstatusen som et moment for å senke terskelen for vern om privatlivet, dersom saken gjaldt en person som lever av å eksponere nettopp privatlivet sitt i media og har valgt dette bevisst.

Heller ikke hensynene bak vernet mot publisering av informasjon om privatlivet, utelukker at en visse typer kjendisstatus kan vektlegges ved avveiningen. Hovedformålet med EMK artikkel 8 er å sikre personlig utvikling. Slik utvikling forutsetter at individene, også kjendiser, føler seg trygg på å ikke bli avbildet, sitert eller holdt til ansvar for alt de måtte si og foreta seg. Derfor har enhver, også offentlig kjente personer, behov for en sfære som om-

fatter selv offentlige steder og samkvem med andre, hvor man ikke risikerer innblanding utenifra.⁶² Ideelt sett, må det samme i utgangspunktet gjelde også den som har valgt å gi opp denne tryggheten mot å tjene penger på privatlivet sitt. Utelukkende å begrunne inngrep i privatlivet, selv for denne gruppen kjente personer, med "han kan skylde seg selv", er betenkelig. Man kan til og med kanskje hevde at disse, i større grad enn andre, trenger "beskyttelse mot seg selv", så de ikke går for langt i å eksponere seg. Samtidig bør neppe vernets virkeområde strekkes for langt, da det er tvilsomt at det er rettsvesenets oppgave å "passe på" borgerne i en for omfattende grad. Sistnevnte kan medføre en fare for å innskrenke individenes grunnleggende rett til selvbestemmelse, en rett som kjennetegner demokratiske samfunn.⁶³ Dessuten taler enkelte reelle hensyn mot å gi denne typen kjendiser et sterkt vern. Det kan ikke nektes for at det i mange tilfeller kan være svært vanskelig for pressen å vite når denne typen kjendiser ønsker og trenger oppmerksomheten, og når de ønsker fred for å "utvikle sin personlighet". Gode grunner kan således tale for at enkelte typer kjente personer i visse tilfeller kan måtte tåle mer.

Etter å ha pekt på denne diskusjonen, bør det poengteres at Høyesterett for så vidt ikke finner at de to tidligere Big Brother-deltakerne i den konkrete sak ble rammet av en eventuelt lavere terskel for sensitivitet.⁶⁴ Uttalelsene får sånn sett ikke betydning for avveiningen. Grunnen til at utsagnene likevel problematiseres, er at det kan ses på som noe betenkelig at Høyesterett kom med denne typen bemerkninger på bakgrunn av en norsk dom om et tilgrensende område avsagt før Von Hannover I. Ikke fordi denne rettspraksisen behøver å være ubetydelig, eller nødvendigvis gir uttrykk for noe feil, men fordi Høyesterett ikke sier noe om hvordan EMD har forholdt seg til problemstillingen i den da helt ferske Von Hannover I. Med tanke på at EMK er gitt forrang i norsk rett, jf. mnskrl § 3, og at Von Hannover I faktisk gjaldt den samme grensedragningen som Big Brother-dommen gjaldt kunne

⁶² Von Hannover avsnitt 50.

⁶³ NOU 1999:27, særlig i kapittel 2 og 6. Ytringsfrihetskommisjonen berører her hensynene som generelt gjør seg gjeldene når ytringsfriheten kolliderer med personvern.

⁶⁴ Big Brother avsnitt 79 og 82.

det vært rimelig. Drøftelsen viser at det ikke er prinsipielt utelukket at standpunktet Høyesterett antyder kan være i tråd med EMD, men Høyesterett kunne forholdt seg mer ryddig i forhold til hvordan de avfeier Se og Hørs anførsel. Det hadde vært tilstrekkelig for å begrunne resultatet om de hadde pekt på at det ikke fremkommer klart av EMD-praksis hvorvidt terskelen er lavere for personer som bevisst velger rampelyset, for så å presisere, som de faktisk gjør, at de uansett ikke finner å kunne tillegge momentet vekt i den konkrete saken.

Tolkningen av Von Hannover I gir grunnlag for å si at offentlig kjente personer i utgangspunktet har rett til vern om sitt privatliv. Et unntak fra dette er der informasjonen fra privatlivet bidrar til offentlig debatt. Hvorvidt det i tråd med EMD-praksis kan oppstilles øvrige unntak, eksempelvis at enkelte kjendiser må tåle mer, er fortsatt ett åpent spørsmål.

Selv om det er knyttet bemerkninger til enkelte av Høyesteretts uttalelser, viser gjennomgangen at Big Brother-dommen, i det store og det hele, harmonerer med Von Hannover I-dommen i systematikk, begrunnelser og resultat.

4.3 Plata-dommen

4.3.1 Faktum og resultat

Plata-dommen⁶⁵ gjaldt en videosekvens som viste en mann, A, sammen med sin femårige datter, på "Plata" i Oslo, et tilholdssted for rusmisbrukere. Videoen stammet fra politiets fjernsynsovervåkning, og ble vist på tv i forbindelse med en debatt om forholdene på "Plata". Bakgrunnen for opptakene var at mannen hadde blitt tatt av politiet for kjøp av en brukdose heroin. Mannen saksøkte TV-kanalen med krav om oppreisning for krenkelse av privatlivets fred, fordi han kunne identifiseres da stedatterens ansikt vistes i klippet.

⁶⁵ Rt-2008-489 (Plata)

Høyesterett frifant TV-kanalen.

4.3.2 Høyesteretts begrunnelse

Høyesterett tar utgangspunkt i strl. § 390 og den fakultative adgangen skl. § 3-6 gir til å tilkjenne oppreisning ved krenkelse av privatlivets fred.⁶⁶ Vurderingen skjer i to trinn slik som i Big Brother-dommen.

Først slås det fast at bildene, som formidler A som en stoffmisbruker som medbringer sin stedatter ved kjøp av narkotika og den fortrolige relasjonen mellom A og stedatteren, klart er av personlig karakter og dermed omfattes av vernet av privatlivets fred i strl. § 390.⁶⁷ Graden av sensitivitet drøftes ikke. Årsaken til dette kan være at det ganske åpenbart var snakk om objektivt sett sensitive opplysninger.⁶⁸

For rekkevidden av strl. § 390 og rettstridsvurderingens avgjørende tema, viser Høyesterett til Big Brother-dommen og uttalelsen i avsnitt 57 og 58.⁶⁹ Som nevnt fremgår det her at EMK er sentral for avgjørelsen av om privatlivets fred er krenket. Videre vises til avsnitt 72 og 75 i samme dom, hvor det fremkommer at det essensielle vurderingstemaet er hvorvidt publiseringen kan forvares av hensyn til den offentlige samfunnsdebatten.⁷⁰

I den konkrete bedømmelsen av det foreliggende tilfellet, poengteres ulikheten til Big Brother-dommen. Omtalen i Big Brother-saken var overhodet ikke av offentlig interesse, ettersom reportasjene i Se og Hør utelukkende formidlet "sladder" med formål om å under-

⁶⁶ Plata avsnitt 41.

⁶⁷ Plata avsnitt 43.

⁶⁸ Wessel-Aas (2008) s. 599.

⁶⁹ Plata avsnitt 44.

⁷⁰ Plata avsnitt 45-46.

holde.⁷¹ På grunnlag av denne observasjonen, påpeker Høyesterett at sekvensen med A og stedatteren, motsetningsvis, utvilsomt knyttet seg til "et spørsmål av vesentlig samfunnsmessig betydning, og saken hadde stor offentlig interesse". Videosekvensen ble vist i forbindelse med et debattprogram som skulle omhandle de bekymringsverdige forholdene på "Plata". Høyesterett vektlegger at filmsnutten utvilsomt var egnet til å formidle den aktuelle problematikken, og vanskelig kunne vært vist på annen måte, uten å svekke budskapet. Det legges også en viss vekt på at det kun dreide seg om en beskjeden grad av gjenkjennelse.⁷²

Høyesterett påpeker i tillegg at de negative konsekvensene av offentliggjøringen må inngå i vurderingen, men finner ikke grunn til å vektlegge konsekvensene i den konkrete saken spesielt. De påberopte konsekvensene fulgte allerede av pågripelsen og A hadde selv "opptrådt på en slik måte at omtalen av dette var infamerende for ham".⁷³

Selv om belastningen for den omtalte var stor, ble ikke publiseringen ansett som rettstridig, grunnet bidraget til den offentlige debatt, og Høyesterett frifant TV-kanalen.

4.3.3 Er dommen i tråd med Von Hannover I?

Offentliggjøringen som var omstridt i Plata-saken omfatter åpenbart svært belastende opplysninger som tilhører omtaltes privatliv. Likevel frifinnes TV-kanalen på grunn av ytringens betydelige bidrag til den offentlige debatt. Dommen illustrer praktisering av avveiiingsprinsippene i den motsatte enden av skalaen i forhold til Big Brother-dommen. Det vil si i et tilfelle hvor hensynet til allmenn offentlig debatt klart gjør seg gjeldende. I juridisk teori uttrykkes enighet om at resultatet og begrunnelsen, forskjellen i faktum tatt i betraktning,

⁷¹ Plata avsnitt 47.

⁷² Plata avsnitt 54-55.

⁷³ Plata avsnitt 56.

synes å harmonere med vurderingen EMD gir anvisning på i Von Hannover I-dommen, så vel som Høyesteretts forståelse av sistnevnte i Big Brother-dommen.⁷⁴

4.4 Bryllupsfoto-dommen

4.4.1 Faktum og resultat

Bakgrunnen for Bryllupsfoto-dommen⁷⁵ var en reportasje i Se og Hør med tekst og bilder fra Andrine Sæther og Lars Lillo-Stenbergs vielse på en holme utenfor Tjøme. Spørsmålet for Høyesterett var hvorvidt publiseringen utgjorde en krenkelse av privatlivets fred, som ga rett til erstatning.

Dommen ble avgjort ved dissens 3-2. Flertallet konkluderte med at privatlivets fred ikke var krenket. Retten delte seg hva angikk både resultat og begrunnelse, hovedsakelig i forhold til hvilke momenter som ble betraktet som relevante i balanseringen.

4.4.2 Flertallets begrunnelse

Flertallet viser innledningsvis til Big Brother-dommen og Plata-dommen, og gjør det klart at hvorvidt Sæther og Lillo-Stenberg har krav på erstatning etter skl. § 3-6 for krenkelse av privatlivets fred, beror på om strl. § 390 er overtrådt.⁷⁶

I tråd med den nevnte rettspraksis, slås det først fast at opplysningene om ekteparet og barnet deres i tilknytning til vielsesseremonien, etter sin art, tilhører privatlivet.⁷⁷

⁷⁴ Wessel-Aas (2008) s. 599, se også blant annet Mestad (2008) s. 611-612 og Skoghøy (2009) s. 261.

⁷⁵ Rt-2008-1089 (Bryllupsfoto).

⁷⁶ Bryllupsfoto avsnitt 34.

⁷⁷ Bryllupsfoto avsnitt 35.

Deretter, i avsnitt 36, stilles spørsmålet om hvorvidt det foreligger krenkelse av privatlivets fred. Herunder påpekes at samtykke ikke foreligger. I avsnitt 37, under henvisning til Big Brother-dommen avsnitt 64 med videre henvisninger, legger flertallet til grunn at det må foretas en helhetsvurdering av artikkelen. Når det gjelder prinsippene for rettstridsvurderingen viser flertallet til Big Brother-dommen avsnitt 57, 58 og 72 hvor det fremkommer at avveiningsvurderingen skal samsvare med forpliktelsene etter EMK, og at EMD har gitt uttrykk for at hvorvidt reportasjen bidrar til samfunnsdebatten er det sentrale. Dessuten at ytringsfriheten hovedsakelig skal tjene til vern om den offentlige debatt i demokratiet, ikke underholdende reportasjer om kjendisers privatliv.⁷⁸

Flertallet er ikke i tvil om at Sæther og Lillo-Stenberg ikke innehar samfunnsfunksjoner og at reportasjen hadde "klart preg av rein underholdning". Når dette er konstatert, presiseres at utgangspunktet for vurderingen skal tas i vernet etter EMK artikkel 8, i og med at EMK artikkel 10 "ikkje [har] si særlege tyngde i å verne for den aktuelle reportasjen...".⁷⁹

Etter at flertallet har konkludert med at reportasjen ikke bidrar til samfunnsdebatten, fortsetter de med en nærmere vurdering av sakens omstendigheter. Flertallet ser det slik at det så må undersøkes hvorvidt det foreligger grunner til at reportasjen likevel ikke kan sies å krenke privatlivets fred. Det pekes, i denne sammenheng, på at bryllup i tillegg til å være av personlig karakter, har en offentlig side fordi det på en notorisk måte gir uttrykk for at to personer velger å leve sammen. Flertallet mener at opplysninger om bryllup derfor isolert sett, ikke kan innebære en krenkelse av privatlivets fred "når opplysninga er gitt i nøytral form og på eit sikkert grunnlag...".⁸⁰ Flertallet finner støtte for denne tolkningen i avsnitt 80 i Big Brother-dommen, hvor Høyesterett uttalte at "[e]i nøytral melding om at eit ekteskap eller sambuarskap er avslutta, når dette er heilt på det reine, ville nok i eit tilfelle som det aktuelle kunne forsvarast".

⁷⁸ Bryllupsfoto avsnitt 36-38.

⁷⁹ Bryllupsfoto avsnitt 39.

⁸⁰ Bryllupsfoto avsnitt 40.

I avsnitt 41 gir flertallet uttrykk for at Von Hannover I-dommen og Big Brother-dommen synes å gå langt i å verne om privatlivet, men distanserer seg fra resultatet og begrunnelsene i disse ved på presisere at avgjørelsene må forstås på grunnlag av deres konkrete saksforhold. Deretter tolkes enkelte avsnitt i Von Hannover I. Det legges vekt på EMDs bemerkning i avsnitt 68 og 69 hvor de ikke fant å kunne se bort ifra at paparazzivirksomheten plagsomme karakter kan være av betydning i avveiningen.

Flertallet viser til det de har sagt om at nøytral omtale av vielse ikke er rettstridig. De peker derfor på at hverken tekst eller bilde inneholdt kritikk.⁸¹

Deretter vurderes omstendighetene rundt vielsen, og det vises til at bildene ble tatt på et allment tilgjengelig område etter friluftsløven og at seremonien var oppsiktsvekkende. Paret måtte derfor forvente at mennesker som befant seg i området kunne komme til å ta bilder. Selv om flertallet legger til grunn at vernet av privatliv også gjelder på offentlig område, finner de å måtte tillegge disse omstendighetene rundt vielsen en viss vekt.⁸²

Et siste moment flertallet tar med i avveiningen er at bildene ble tatt med telelinse fra 200-250 meters avstand. De kobler dette opp mot EMDs uttalelse i avsnitt 68 i Von Hannover I, og peker på fotograferingen på denne måten skjedde uten at paret og bryllupsgjestene ble forstyrret eller plaget. Det vises til at det ikke hadde vært noe bedre om fotograferingen hadde skjedd fra nærmere hold. Flertallet fremholder også til at bruken av telelinse innebar at fotograferingen ikke fikk karakter av et tillitsbrudd, slik som kunne vært tilfelle om en av gjestene hadde stått for fotograferingen eller om det hadde vært fotografert mot et lukket rom, hvor man kan ha forventning om å være skjermet.⁸³

⁸¹ Bryllupsfoto avsnitt 46-48.

⁸² Bryllupsfoto avsnitt 50-51.

⁸³ Bryllupsfoto avsnitt 52

På grunnlag av omstendighetene rundt fotograferingen og publiseringen, og til tross for at reportasjene omfattet personlige opplysninger og ikke bidro til samfunnsdebatten, kom Høyesterett til at offentliggjøringen ikke krenket privatlivets fred. Hensynet til ytringsfriheten måtte derfor gå fremst.

4.4.3 Mindretallets begrunnelse

Mindretallet tar, som flertallet, utgangspunkt strl. §390 og tolker ordlyden "personlige forhold". Gjennom den konkrete avveiningen, kommer de imidlertid til et annet resultat enn flertallet.⁸⁴

Mindretallet er uenig i at Se og Hørs meddelelse kan oppfattes som nøytral, da den " gir en detaljert skildring i ord og bilder også av deler av arrangementet omkring selve vielsesremonien".⁸⁵

Ved vurderingen av om opplysningene i reportasjen er av personlig karakter skiller mindretallet mellom offentlig og privat vielsesseremoni. Bryllup i "full offentlighet" kan det etter mindretallets mening, gis skildringer fra. Motsatt der det er forøkt å skape en ramme rundt det hele som angir at begivenheten kun er ment å deles med de nærmeste. At holmen var undergitt fri ferdsel etter friluftsløven, finner ikke mindretallet å kunne tillegge vekt i retning av at bryllupet var ment for offentligheten. Det vises til Von Hannover I-dommen, og påpekes at vernet om privatlivet også gjelder på offentlig sted. På bakgrunn av denne vurderingen, samt det personlige preget brudeparet ønsket å gi arrangementet, finner mindretallet at reportasjene omhandler personlige forhold.⁸⁶

⁸⁴ Bryllupsfoto avsnitt 58.

⁸⁵ Bryllupsfoto avsnitt 60.

⁸⁶ Bryllupsfoto avsnitt 61-64.

I likhet med flertallet, ser mindretallet heller ikke at det foreligger samtykke.⁸⁷

Mindretallet viser så til Big Brother-dommen og Von Hannover I-dommen, og slår fast at det avgjørende for vurderingen av om privatlivets fred er krenket, er hvorvidt offentliggjøringen står seg av hensyn til samfunnsdebatten. Mindretallet viser til tolkningen av Von Hannover I i Big Brother-dommen avsnitt 72. I likhet med flertallet forstår de Big Brother-dommen dit hen at det her ikke utelukkes at det kan oppstå tilfeller hvor publisering vil kunne være lovlig, selv om offentliggjøringen ikke bidrar til samfunnsdebatten. Likevel ser mindretallet det slik at det må foreligge et minimum av allmenn interesse. Dette minstekravet kan mindretallet ikke se at er oppfylt, siden reportasjen ikke har annet formål enn å underholde.⁸⁸

Mindretallet er i likhet med flertallet av den oppfatning at parets kjendisstatus var uten betydning for avveiningen.⁸⁹

Det faktum at bildene ble tatt med telelinse finner mindretallet at ikke har avgjørende betydning for vurderingen. De bemerker likevel at bruken av telelinse gir fotograferingen preg av "skjult kamera", noe som etter deres mening i så fall heller taler i Se og Hørs disfavør, enn favør.⁹⁰

Mindretallets konklusjon på bakgrunn av disse vurderingene, er at Se og Hørs reportasje ikke kan forsvare tilsidesettelse av retten til respekt for privatlivet.⁹¹

⁸⁷ Bryllupsfoto avsnitt 66.

⁸⁸ Bryllupsfoto avsnitt 67.

⁸⁹ Bryllupsfoto avsnitt 68.

⁹⁰ Bryllupsfoto avsnitt 69.

⁹¹ Bryllupsfoto avsnitt 70.

4.4.4 Er dommen i tråd med Von Hannover I? Kritikken av Bryllupsfotodommen.

Dommen er omdiskutert i juridisk teori. Flertallets standpunkt er kritisert av blant andre Borvik, Mestad og Wessel-Aas.⁹² Skoghøy derimot gir uttrykk for at han er enig med Høyesteretts flertall.⁹³

Kritikken knytter seg til flertallets forståelse av Von Hannover I og tolkningen av denne i Big Brother- og Plata-dommen, hva gjelder avveiningsprinsippene og de relevante momentene for avveiningen. Det er naturlig å ta utgangspunkt i denne kritikken når det skal drøftes hvorvidt Bryllupsfoto-dommen er i tråd med Von Hannover I. I den nevnte kritiske litteraturen stilles det spørsmålsteget ved flertallets vektlegging av at omtalen og omstendighetene rundt fotograferingen ikke var av belastende karakter. Det knyttes også kritikk til henvisningen til allemannsretten som moment og hvordan bruken av telelinse tolkes.

Wessel-Aas er av den oppfatning at flertallet benytter seg av en metode som medfører at hensynet til samfunnsdebatten mister fokus, og at dette er hovedproblemet med avgjørelsen.⁹⁴ Det er derfor interessant å se nærmere på hvordan flertallet foretar rettstridsvurderingen.

Utgangspunktet flertallet tar synes å harmonere med Von Hannover I-dommen. De vurderer først om reportasjen inneholder opplysninger som vedrører privatlivet, og kommer i avsnitt 35 til at så er tilfelle. Deretter, og fortsatt i tråd med mønsteret i Von Hannover I, påpeker flertallet i avsnitt 39, at hverken Sæther eller Lillo-Stenberg har særlige samfunnsfunksjoner og at artikkelen kun har til formål å underholde. På bakgrunn av dette tas det

⁹² Borvik (2008) i artikkelen "Privatlivets fred i fjørsteinane", Mestad (2008) i artikkelen "Privatlivets fred og kjendisreportasjer. Kommentar til en høyesterettsdom", Wessel-Aas (2008) i artikkelen "Pressefriheten og privatlivets fred - en oppsummering av rettstilstanden og en kritikk av Høyesteretts dom i Bryllupsfotosaken".

⁹³ Skoghøy (2009) i fotnote 12 i artikkelen "Betydningen av Den europeiske menneskerettighetskonvensjon på sivilrettens og sivilprosessens område".

⁹⁴ Wessel-Aas (2008) s. 607.

utgangspunkt i at ytringsfriheten ikke har "si særlege tyngde i å verne for den aktuelle reportasjen..." og at det da må foretas "ei rettstridvurdering der det i hovudsak er vernet etter EMK artikkel 8 som kjem inn". Så langt harmonerer altså dommen med Von Hannover I, og forståelsen av denne som fremgår av Big Brother- og Plata-dommen.⁹⁵ Det som kan stilles spørsmål ved er at flertallet til tross for disse utgangspunktene, kommer til at reportasjen ikke utgjør en krenkelse av privatlivets fred.

I avsnitt 65 i Von Hannover I uttaler EMD seg om tilfellet der det eneste formålet med publiseringen av artiklene og bildene er å underholde. De inntar følgende standpunkt: "As in other similar cases it has examined, the Court considers that the publication of the photos and articles in question, the sole purpose of which was to satisfy the curiosity of a particular readership regarding the details of the applicant's private life, cannot be deemed to contribute to any debate of general interest to society despite the applicant being known to the public...". Utsagnet gir inntrykk av at EMD slår fast at rent underholdene ytringer ikke kan forsvare inngrep i privatlivet fordi det ikke gir noe bidrag til samfunnsdebatten.

Av fortalen til EMK fremgår det at å fremme demokrati er en av målsettingene som ligger til grunn for konvensjonen. I tråd med dette er formålet med avveiningen å finne frem til den løsning som er mest i harmoni med demokratiske verdier, jf. "necessary in a democratic society"-vilkåret i EMK artikkel 8 2. ledd og artikkel 10 2. ledd og. Herunder må man ta hensyn til vern om privatlivet som et gode for individet, så vel som for samfunnet generelt.⁹⁶ Dersom vernet av privatlivet skal settes til side, må det derfor, ved fravær av hensynet til samfunnsdebatten, foreligge andre tungtveiende samfunnsmessige behov for publisering.⁹⁷

⁹⁵ For tilsvarende tolkning se for eksempel Wessel-Aas (2008) s. 606.

⁹⁶ Von Hannover I avsnitt 57.

⁹⁷ Wessel-Aas (2008) s. 606-607.

Wessel-Ass peker på at flertallet ikke vurderer om det foreligger slike tungtveiende samfunnsmessige behov som kan forsvare innskrenkinger i privatlivets vern. I stedet peker flertallet på belastningen fotograferingen og publiseringen medførte, altså argumenter for at inngrepet i privatlivets fred må tåles *til tross for* at publiseringen ikke bidrar til samfunnsdebatten.⁹⁸ Som nevnt krever inngrep i privatlivet etter ordlyden i EMK at det er "necessary in a democratic society" å ta hensyn til ytringsfriheten. At ytringen ikke er belastende for omtalte gjør den ikke automatisk "nødvendig" for samfunnet.

Wessel-Aas kaller det flertallet foretar seg for en "ytterligere sensitivitetstest".⁹⁹ Slik han ser det, får vurderingen den negative følge at den medfører at vernets generelle omfang beskjæres ved at det oppstilles ytterligere terskler for hva slags omtale av privatlivets fred som faller inn under vernet. Når man først har konstatert at hensynet til samfunnsdebatten er fraværende, er som sagt, ikke formålet med avveiningen å finne ytterlige grunner for at vernet ikke bør gjelde. Hensikten er å se om det av hensyn til en annen rettighet, her pressefriheten, likevel er nødvendig å gjøre inngrep i retten til respekt for privatlivets fred. Også Mestad savner argumentasjon som grunnleggende sett taler for publikasjon, og at flertallet gir uttrykk for hvilke interesser som står på spill hvis man skulle gi privatlivet forrang.¹⁰⁰

Når flertallet inntok den tilnærmingemetode at de istedenfor å vurdere om det forelå tungtveiende samfunnsinteresser for å publisere reportasjen, vurderte om det var forhold som medførte at offentliggjøring ikke var spesielt belastende, mistet de fokuset på hensynet til demokratiet. Samtidig åpnet de for å vektlegge momenter som kun burde vært vurdert dersom publiseringen var av en viss interesse for samfunnsdebatten.¹⁰¹

⁹⁸ Wessel-Aas (2008) s.607.

⁹⁹Wessel-Aas (2008) s. 604.

¹⁰⁰ Mestad (2008) s. 612-613.

¹⁰¹ Wessel-Aas (2008) s.607, se også Mestad s.612-613 for tilsvarende oppfatninger.

Selv om EMD i Von Hannover I viser til belastningen fotograferingen kan innebære for den som avbildes og til omstendighetene rundt fotograferingen, er det ikke grunnlag for å si at det betyr at Bryllupsfoto-dommen dermed er i tråd med avgjørelsen. I Von Hannover I benyttes momentene som ytterligere argumenter for at hensynet til privatlivet må gå foran. Det er således ikke holdepunkter for at EMD har ment at momentene kan benyttes for å begrunne tilsidesettelse av vernet om privatlivet når hensynet til en debatt av allmenn interesse er fraværende, slik som flertallet gjør i Bryllupsfoto-dommen. EMDs understrekning av at hensynet til den offentlige debatt det essensielle kriteriet, taler sterkt i mot en slik tolkning. Wessel-Aas uttrykker seg i denne sammenheng slik: "*Belastningen* ved offentliggjøring av opplysninger fra den private sfæren ligger i selve offentliggjøringen - ikke i om opplysningene kaster et negativt lys over de omtalte eller de eller svekker omdømmet deres. Slike momenter kan selvfølgelig forsterke krenkelsen eller gjøre at man samtidig står overfor en æreskrenkelse, men det er en annen sak- og det blir i alle tilfeller feil å blande inn de omtaltes offentlige omdømme som *kriterium* i spørsmålet om selve vernets omfang".¹⁰² Borvik uttaler eksplisitt at det "ikkje er rom for å vektlegge måten bilde har vorte tekne på" i vurderingen av *om* publiseringen bidro til debatt av allmenn interesse.¹⁰³

Borvik er for øvrig av den oppfatning at hovedårsaken til at flertallet vektlegger de momentene som de gjør, er at de ikke sonderer mellom spørsmålet om rett til å fotografere og rett til å publisere fotografier. Han mener flertallet vurderer fotograferingen istedenfor publiseringen, og at det er feil fordi rettsgrunnlaget som er påberopt er strl. § 390, og ikke strl. § 390 a, som setter grenser for å ta fotografier. Han peker på at vurderingen flertallet foretar passer best under sistnevnte, og at i en slik vurdering kan man ikke vise til Von Hannover I-dommen siden den gjelder publisering.

Selv om det synes å være enighet blant kritikerne av Bryllupsfoto-dommen om at belastningen ikke skal brukes som argument for inngrep i privatlivets fred når hensynet til sam-

¹⁰² Wessel-Aas (2008) s. 607.

¹⁰³ Borvik (2008) s. 450.

funnsdebatten er fraværende, utelukkes ikke at vernet av privatlivets fred kan variere i intensitet. Det gis imidlertid uttrykk for at det først relevant å vurdere vernets styrke for så vidt det foreligger samfunnsmessige behov som taler for pressefrihet. Opplysningens sensitivitet og belastende virking kan altså muligens være momenter som kan brukes til den nærmere vurderingen av hvor langt vernet om privatlivets fred rekker.¹⁰⁴ En slik vektlegging av belastningen, eller mangel av sådan, stenger ikke Von Hannover I-dommen for.

Tilsvarende denne oppfatningen, gir Borvik også uttrykk for at det først er aktuelt å vektlegge belastningen i vektingen mot interessene som taler for publiseringen.¹⁰⁵ Samtidig påpeker han på grunnlag av Von Hannover I at "også privatinformasjon som ikke er sensitiv [har] eit vern der det ikkje kan påvisast gode grunnar for offentleggjering". Det harmonerer dårlig med denne oppfatningen av Von Hannover I-dommen å vektlegge mangel på belastning som argument for publisering, slik som flertallet gjør i Bryllupsfoto-dommen.

Ikke bare vektleggingen av manglende belastende karakter i tilknytning til fotograferingen og publiseringen kritiseres, også tolkningen av enkelte andre momenter i flertallets begrunnelse er underlagt analyse i den kritiske litteraturen.¹⁰⁶

Det kritiseres at flertallet brukte allemannsretten etter friluftsløven som begrunnelse for at offentliggjøringen av bildene var lovlig. Det er betenkelig å gi allemannsretten en slik betydning, når EMD i Von Hannover I klart gir uttrykk for at vernet om privatlivet også gjelder på offentlig sted, og også for offentlig kjente personer. Dessuten er det ingen grunn til å se at et slikt vern mot publisering er i strid med allemannsretten.¹⁰⁷ Som Mestad påpeker:

¹⁰⁴ Se Wessel-Aas (2008) s. 607, se også Mestad (2008) s 612-613.

¹⁰⁵ Borvik (2011) s. 88-89.

¹⁰⁶ Mestad (2008) s. 614, Borvik (2008) s.450, Wessel-Aas (2008) s. 607-608.

¹⁰⁷ Mestad (2008) s. 613-614, se også Wessel-Aas (2008) s. 608.

"Restriksjoner i den aktuelle fotograferingen og publiseringen ville ikke legge bånd på noen form for utøvelse av allemannsretten".¹⁰⁸

I tillegg er flertallets tolkning av bruken av telelinse omdiskutert. Flertallet så det slik at denne bruken var en skånsom form for fotografering, samt fremholdt at bruken ikke innebar noe tillitsbrudd, slik som kunne vært tilfelle dersom en av gjestene hadde tatt bildene eller om det var fotografert inn mot et lukket område.¹⁰⁹ I Von Hannover I pekes det som nevnt på at aggressiv paparazzi kan være plagsomt, og EMD finner ikke å kunne se helt bort i fra det ved avveiningen. På bakgrunn av denne uttalelsen til EMD finner flertallet å kunne vektlegge at fotograferingen i det foreliggende tilfellet ikke var plagsom. Det er imidlertid ikke øvrige holdepunkter i Von Hannover I som taler for å forstå EMD dit hen at de mener å åpne for denne type fotograferingsmetoder fordi de ikke plager objektet.¹¹⁰ Mestad synes mindretallets oppfattelse av at telelinsebruken ga fotograferingen preg av "skjult kamera" og fratok Sæther og Lillo-Stenberg muligheten til å skjerme seg, er mer nærliggende. Således peker hun på at det er større grunn til å legge vekt på momentet i Se og Hørs disfavør. Videre finner hun det vanskelig å se at det forelå noe tillitsforhold å bryte, i og med at det ikke forelå en avtale om fotografering i utgangspunktet. I et slikt tilfelle er det noe kunstig å se at mangel på tillitsbrudd bør vektlegges til fordel for Se og Hør.¹¹¹

Kritikken peker altså på viktige argumenter som taler mot å vise til allemannsretten og bruk av telelinse som begrunnelse for offentliggjøring, og at holdepunkter for en slik argumentasjon neppe kan innfortolkes i Von Hannover I.

Som påpekt innledningsvis, synes kritikken å gi uttrykk for at hovedproblemet med avgjørelsen er at flertallet benytter en betenkelig tilnærmingstype til kollisjonskonflikten når de

¹⁰⁸ Mestad (2008) s. 614.

¹⁰⁹ Bryllupsfoto avsnitt 69

¹¹⁰ Borvik (2008) s. 450.

¹¹¹ Mestad (2008) s. 614.

fokuserer på å forsøke å finne grunner til å legitimere publiseringen, til tross for at den ikke bidrar til debatt av allmenn interesse. Som Wessel-Aas påpeker, er de øvrige overraskende tolkningene mest sannsynlig et utslag av denne tilnæringsmetoden.¹¹²

Kritikken viser at flere mener dommen ikke harmonerer spesielt godt med øvrig tolkning av EMD på feltet. At Høyesterett i Bryllupsfoto-dommen tolker Von Hannover I på en måte som avviker fra de to foregående norske Høyesterettsdommene, er et ytterligere argument for å stille seg skeptisk til flertallets tolkning.

Som nevnt innledningsvis, er imidlertid Skoghøy enig med flertallet. Han er av den oppfatning at "[n]år man får oppmerksomhet etter å ha valgt slike oppmerksomhetsfremkallende virkemidler som her, har man ingen grunn til å beklage seg".¹¹³ Standpunktet begrunnes ikke videre, det er således usikkert hva han legger i utsagnet.

Etter Bryllupsfoto-dommen, og etter kritikken jeg har vist til kom til uttrykk, har Høyesterett tatt stilling til grensen mellom retten til privatlivets fred og ytringsfriheten i Bygdebok-dommen inntatt i Rt-2010-258. Denne dommen gir imidlertid ikke noe klart svar på hvorvidt Høyesterett tiltrer eller går bort i fra den tolkingen som førstnevnte bygger på. Høyesterett viser til Bryllupsfoto-dommen i Bygdebok-dommen, og utleder at "[d]et vil ved rettsstridsvurderingen etter min oppfatning spille rolle hvor nærgående og intim opplysningen er. Videre vil det ha betydning om opplysningen er negativ eller positiv for den som omtales, om den er riktig, eventuelt om den fremtrer som sjikanøs".¹¹⁴

Dommen har imidlertid begrenset betydning fordi den ikke gjaldt ytringsfrihet i samme forstand som Bryllupsfoto-dommen. Ytringene ble offentliggjort i form av en lokalhistorisk beretning fra en mann fra det omtalte lokalmiljøet og gjaldt ikke offentlig kjente personer.

¹¹² Wessel-Aas (2008) s. 607.

¹¹³ Skoghøy (2009) fotnote 12.

¹¹⁴ Bygdebok avsnitt 56.

Bryllupsfoto-dommen dreide, som kjent, om pressens oppslag om kjendiser i et "sladreblad". Dessuten ble det i Bygdebok-dommen, i motsetning til i Bryllupsfoto-dommen, lagt til grunn at de aktuelle lokalhistoriske beretningene hadde en viss allmenn interesse.

I Bygdebok-dommen uttaler Høyesterett ikke noe om hvordan de ville forholdt seg med hensyn til momentene nevnt i sitatet, dersom opplysningene hadde vært publisert i ukepressen, eller dersom man ikke hadde kunnet vise til annet formål enn underholdning. Av denne grunn er Bygdebok-dommen ikke egnet til å tilbakevise kritikken som redegjort for i dette punktet. Dommen bidrar derfor ikke til å styrke Bryllupsfoto-dommens troverdighet.

Bryllupsfoto-dommen er klaget inn for EMD, men er enda ikke blitt tatt opp til vurdering. Det er vanskelig å forutsi noe om hva en eventuell behandling i EMD vil føre til. Wessel-Aas uttrykker at det ikke er utelukket at dommen vil kunne bli ansett som en krenkelse av EMK artikkel 8, og at en prøvelse i EMD uansett ville gitt avklaringer i forhold til den prinsipielle tilnærmingen i begrunnelsen til flertallet.¹¹⁵

En avgjørelse i EMD ville være svært interessant i og med at dommen har gitt opphav til så mye usikkerhet. Enn så lenge står rettsanvenderen overfor et spørsmål om hvorvidt Bryllupsfoto-dommen skal betraktes som en feil, et unntak eller som et eksempel til etterfølgelse.

¹¹⁵ Wessel-Aas (2008) s. 608. I avisartikkelen "Mener dommerne bommet" i Klassekampen 4. september 2008 av Olav Østrem uttaler Borvik seg om det samme. Heller ikke han vil ikke si noe om hvorvidt EMD ville kommet til motsatt resultat enn flertallet, men poengterer at han stiller seg tvilsom til tolkningen av von Hannover I.

5 Von Hannover II

5.1 Faktum og resultat

Den 7. februar 2012 avsa EMD en nok en dom hvor problemstillingen var hvorvidt retten til respekt for privatliv kunne settes til side av hensyn til pressens ytringsfrihet.¹¹⁶ Igjen var det prinsesse Caroline von Hannover av Monaco som klaget over statens manglende inngripen overfor tysk presses publisering av bilder av henne og familien. Bakgrunnen for saken var at prinsessen siden 1990-tallet, ofte gjennom det nasjonale domstolsapparatet, hadde forsøkt å hindre publisering av bilder fra hennes privatliv. I 2004 fikk hun medhold av EMD i Von Hannover I-dommen i at tyske domstoler hadde krenket hennes privatliv ved å ikke forhindre visse publiseringer. I etterkant av denne avgjørelsen hadde prinsessen på nytt saksøkt pressen for offentligføring av privatinformasjon i form av bilder. Klagen til EMD gikk ut på at hun mente hennes privatliv var blitt krenket fordi nasjonale domstoler hadde kommet til at tyske magasiners publisering av fotografier som viste prinsessen og mannen på skiferie, ikke hadde utgjort en krenkelse av prinsessens privatliv.

Spørsmålet for EMD var altså om prinsessens rett til respekt for sitt privatliv etter EMK artikkel 8 var krenket gjennom den nevnte domstolsbehandlingen.

EMD kom til at nasjonale domstoler, tatt i betraktning statens skjønnsmargin, hadde foretatt en "fair balance" i forhold til forpliktelsene etter EMK og at retten til respekt for privatliv i dette tilfellet derfor ikke var krenket.

¹¹⁶ Von Hannover v. Germany (No. 2) / Von Hannover II

5.2 EMDs begrunnelse

EMD konstaterer at spørsmålet om brudd på EMK artikkel 8 om rett til respekt for privatliv her må avgjøres ved en avveining opp mot EMK artikkel 10 om ytringsfrihet, samt at det avgjørende er om staten har foretatt en "fair balance".¹¹⁷

Under henvisning til egen rettspraksis, blant annet Von Hannover I, viser EMD til at avveiningen beror på en rekke momenter. Først og fremst må bildene kunne bidra til debatt av offentlig interesse. Forøvrig er det av betydning hvor kjente de avbildete er og hva som er gjenstand for publikasjonen, samt de avbildete personenes opptreden forutfor publiseringen, publikasjonens innhold, form og konsekvenser, og omstendighetene rundt fotograferingen.¹¹⁸

EMD merker seg at den tyske domstolen hadde tatt i betraktning at prinsessen ikke utøvde noen samfunnsfunksjon, og hadde erkjent at hverken bildene av dem på skiferie, eller informasjonen om dette i den tilhørende artikkelen, i seg selv bidro til debatt av generell interesse. Teksten i tilknytning til bildene opplyste imidlertid også om at fyrsten var syk. Bildene ga derfor et inntrykk av hvordan fyrstebarna hadde forholdt seg til dette. Fyrstens dårlige helse ble ansett å være av allmenn interesse. Av denne grunn hadde den tyske domstolen ment at allmenheten hadde rett til å orienteres om hva fyrstebarna brukte fritiden på under farens sykdomsperiode.¹¹⁹

EMD sier seg enig i den tyske domstolens resonnement, og at bildene i lys av artikkelen til en viss grad bidro til samfunnsdebatten, selv om fotografiene i seg selv ikke kunne sies å bidra i så måte. For EMD fremstår det altså som et viktig og avgjørende moment at artikle-

¹¹⁷ Von Hannover II avsnitt 100.

¹¹⁸ Von Hannover II avsnitt 108-113.

¹¹⁹ Von Hannover II avsnitt 117.

ne fotografiene stod i sammenheng med, omhandlet fyrstens helsetilstand og at fyrsten var en offentlig person.¹²⁰

Etter å ha konstatert dette, knytter EMD noen ytterligere merknader til den tyske domstolens avveining. Det første som bemerkes er at den tyske domstolen i sin drøftelse hadde omtalt prinsessen som offentlig kjent uten at de hadde begrunnet bruken av begrepet. EMD legger ikke videre vekt på denne omtalen, og sier seg enig i at prinsessen ikke kunne være å regne som en helt alminnelig person.¹²¹

For det andre påpekes, og vurderes, den tyske domstolens hensynstaging til omstendighetene rundt fotograferingen. Bildene hadde blitt tatt uten at avbildede var klar over at hun ble fotografert, men den tyske domstolen hadde funnet at dette forhold ikke kunne begrunne tilsidesettelse av ytringsfriheten. EMD bemerker at dette momentet normalt vurderes i tysk praksis. Den tyske domstolen hadde vurdert momentet kort. De hadde vist til at forlaget hadde bidratt med informasjon som viste at bildene ikke hadde blitt tatt på en særlig inngripende måte, samt at prinsessen hverken hadde imøtegått disse detaljene med andre opplysninger eller hevdet at de var uriktige. EMD gir uttrykk for at den korte vurderingen var adekvat, tatt i betraktning klagernes passivitet i forhold til motpartens informasjon om at fotograferingen ikke hadde skjedd ved hjelp av en spesielt ufordelaktig metode. EMD sier seg for øvrig enig med tyske domstoler i at bildene tatt på åpen gate, i seg selv, ikke var tilstrekkelig sjikanøse til å begrunne forbud mot offentliggjøring.¹²²

På bakgrunn av denne bedømmelsen, anerkjente EMD balanseringen som hadde blitt foretatt av tyske domstoler. EMD aksepterte de nasjonale domstolenes vurdering og sa seg enig i at bildene av prinsessen og mannen, i lys av artiklene om fyrst Rainiers helsetilstand, til en viss grad bidro til samfunnsdebatten. De påpekte at de nasjonale domstolene hadde tatt

¹²⁰ Von Hannover II avsnitt 118.

¹²¹ Von Hannover II avsnitt 120.

¹²² Von Hannover II avsnitt 108-109.

hensyn til omstendighetene rundt fotograferingen, og videre innrettet seg etter relevant praksis fra EMD. Under henvisning til det konkrete faktum i saken og statens skjønnsmargin, kom EMD til at avveiningen tilfredsstilte kravene etter EMK, og at det ikke forelå krenkelse av statens positive forpliktelser under EMK artikkel 8.

6 Grensen mellom retten til privatlivets fred og pressefrihet sett i lys av Von Hannover II

Von Hannover II er det seneste tilskudd til EMD-praksis om balansen mellom pressefrihet og retten privatliv. I dommen poengteres og gis en beskrivelse av hvilke kriterier EMD anser som relevante. Dessuten bidrar dommen som eksempel på hvordan EMD benytter kriteriene i avveiningen. Avgjørelsen gir enkelte avklaringer, samtidig som noen punkter fortsatt fremstår som uavklarte.

6.1 Forholdet mellom Von Hannover II og tidligere praksis

For å belyse rettstilstanden på området er det av interesse å holde dommen opp mot Von Hannover I-dommen, samt forståelsen av denne i Høyesterett. For det første for å se på hvorvidt EMD skifter retning i forhold til det som kom til uttrykk i Von Hannover I. For det andre er det interessant å se på hvorvidt Høyesterettspraksis er i tråd med det som kan utledes av Von Hannover II, eller om Høyesterett må legge om kursen etter denne.

6.1.1 Er Von Hannover II i tråd med den praksis EMD ga uttrykk for i Von Hannover I

I sin redegjørelse for kriteriene presiserer EMD i Von Hannover II, i tråd med Von Hannover I-dommen, at bidrag til den offentlige debatt er et essensielt kriterium.¹²³ Hva som er av

¹²³ Von Hannover II avsnitt 109, Von Hannover I avsnitt 60

slik interesse, avhenger i følge EMD av faktum i den konkrete sak. I tillegg fremholdes den omtalte personens rolle eller funksjon, samt aktiviteten reportasjen gjengir, som et viktig kriterium. I denne forbindelse sonderer EMD mellom helt private personer, og politikere og offentlige personer. Førstnevnte gruppe har et spesielt vern om sitt privatliv i og med at de overhodet ikke er kjent i offentligheten. Hva gjelder rapportering fra privatlivet til politikere og offentlige personer, markeres et fundamentalt skille mellom offentliggjøring av opplysninger som kan bidra til samfunnsdebatten, som for eksempel opplysninger egnet til å belyse personenes utøvelse av sin samfunnsfunksjon, og publisering av informasjon fra privatlivet som ikke har slik samfunnsinteresse. EMD peker på at allmennheten i visse tilfelle kan ha rett til informasjon fra offentlige personers liv, men det ikke kan gjelde der bildene utelukkende gjengir detaljer fra privatlivet og kun har til hensikt å underholde.¹²⁴ Utgangspunktet EMD tar synes altså å harmonere med den tolkningen av Von Hannover I som fremkommer i kapittel 3 i denne avhandlingen.

Når EMD så vurderer faktum i Von Hannover II er de enig med tyske domstoler i at bildene og opplysningene om prinsessen på skiferie klart tilhørte privatlivet og ikke i seg selv bidro til samfunnsdebatten.¹²⁵ Von Hannover II omhandler altså samme person i lignede situasjoner som avbildet i den første dommen. Det fremkommer for øvrig ikke av Von Hannover II, at man nå har endret syn og anser prinsessen for å ha en større samfunnsrolle. Hva var det da i Von Hannover II som førte til at EMD denne gangen, i motsetning til hva de konkluderte med i Von Hannover I, fant at retten til respekt for privatlivet måtte vike?

En bemerkning fra EMD, gir et visst grunnlag for å spørre seg om de legger vekt på prinsessens kjendisstatus som sådan. I avsnitt 120 peker EMD på at tyske domstoler hadde omtalt prinsessen som kjent og EMD er enig i at hun ikke kan betraktes som en vanlig privat person. Dette kan minne om en betraktning i retning av at hun som kjent person må tåle mer offentlig oppmerksomhet, også fra pressen. Som vist til i punkt 4.2.3 gir Høyesterett i Big

¹²⁴ Von Hannover II avsnitt 110, Von Hannover I avsnitt 61-67.

¹²⁵ Von Hannover II avsnitt 118.

Brother-dommen uttrykk for et slikt synspunkt. Drøftelsen av disse uttalelsene i Big Brother-dommen i det nevnte punktet konkluderte med at det var usikkert om praksis fra EMD ga grunnlag for en slik betraktningsmåte. Selv om den nevnte bemerkningen i Von Hannover II kan tolkes slik, bidrar ikke Von Hannover II til særlig avklaring på dette punkt. Det fremgår ikke ellers av avgjørelsen at det har vært meningen å gi uttrykk for at kjente personer kan måtte tåle mer. EMD kommer ikke tilbake til hva de legger i betraktningsmåten. De gir heller uttrykk for at det at de betrakter prinsessen som kjent skal ha noen rettsvirkning. I Von Hannover I var EMD også klare på at prinsessen var kjent, og det synes ikke som om det ligger noe mer i oppfatningen i den siste dommen. Von Hannover II gir altså ikke grunnlag for en klar konklusjon angående hvorvidt visse kjendiser må tåle mer utstrakt offentliggjøring av sitt privatliv enn andre. I og med at EMD, enn så lenge, ikke har vektlagt kjendisstatus på slik måte i praksis er spørsmålet fortsatt åpent. Hva gjelder Von Hannover II, er det for øvrig ikke grunnlag for å si at EMD bygger resultatet på at prinsessen var kjent.

Årsaken til at resultatet i Von Hannover II ble motsatt av i Von Hannover I, synes heller å være et utsalg av at EMD fant at bildene og artiklene sett i sammenheng tross alt ga ett visst bidrag til samfunnsdebatten. Begrunnelsen for denne konklusjonen var at det i teksten også fremkom at fyrsten var syk, og at bildene av prinsessen på skiferie var publisert i denne sammenheng. I lys av fyrstens helsetilstand, en sak som ble ansett å være av interesse for samfunnsdebatten, mente EMD bildene og opplysningene om ferien hadde tilstrekkelig aktualitet til at ytringsfriheten måtte gå foran retten til respekt for privatlivet.¹²⁶ EMD henleder med dette til at det er legitimt å tillegge sammenhengen informasjonen publiseres i, betydelig vekt.

Spørsmålet er da om EMD med denne tolkningen i Von Hannover II bryter med som ble lagt til grunn i Von Hannover I. En sammenligning av faktum indikerer at EMD ikke nød-

¹²⁶ Von Hannover II avsnitt 118.

vendigvis endrer synspunkt, men at tolkningen er et naturlig resultat av de konkrete forholdene som forelå i Von Hannover II. Faktum i dommene er på et grunnleggende punkt ulikt. I Von Hannover I knyttes hverken bildene eller artiklene til en samfunnsrelevant sak. I motsetning til tilfellet i Von Hannover II, trykket magasinene detaljene fra prinsessens privatliv uten å peke på noen samfunnsmessig relevans. Artiklene hadde med andre ord utelukkende underholdningsverdi.

Dessuten er det neppe grunnlag for å si at EMD i Von Hannover I utelukker resultatet og begrunnelsen i Von Hannover II. Når EMD i Von Hannover I i sin begrunnelse for at EMK artikkel 8 er krenket, legger avgjørende vekt i på at publiseringens formål utelukkende var å underholde, antyder det et forbehold for at motsatt resultat kan bli utfallet for så vidt man kan påvise en annen hensikt med reportasjen. Om opplysningen bidrar til samfunnsdebatten synes i begge avgjørelsene å være et essensielt kriterium, og det er ikke holdepunkter for at det er i strid med Von Hannover I å se hen til en samfunnsrelevans som fremkommer av sammenhengen mellom tekst og bilde.

For øvrig er det ikke utenkelig at EMD også i Von Hannover I-dommen tar innover seg helheten. De redegjør for og forholder seg til bildene, så vel som artiklenes innhold, gjennom hele avgjørelsen. Det kan derfor ikke automatisk slutes fra det at EMD ikke eksplisitt pekte på en tilknytning til en samfunnsaktuell sak i Von Hannover I, til at det ikke ville blitt tillagt vekt for så vidt man hadde funnet slik tilknytning i teksten eller i bildene. Det er heller å se som et naturlig utslag av at EMD er satt til å dømme i den konkrete sak, og det i Von Hannover I ikke forelå slik sammenheng å peke på. Alt i alt synes det derfor ikke å være grunnlag for å hevde at det å legge vekt på et tilknytningselement bryter med Von Hannover I eller representerer noe fundamentalt nytt.

6.1.2 Høyesterettspraksis sett i lys av Von Hannover II

Ovenfor i punkt 6.1.1 er gitt uttrykk for at Von Hannover II samsvarer med Von Hannover I. I forhold til rettstilstanden i Norge er det som nevnt interessant å undersøke hvorvidt praktiseringen av avveiningen mellom privatlivets fred og pressefrihet i norsk rett harmo-

nerer med denne EMD-praksisen. Et inntrykk av dette fremkommer av en analyse av hvordan Høyesterett forholder seg til at en tilknytning til et samfunnsrelevant tema i enten bilde eller tekst kan medføre at ellers uinteressante bilder/opplysninger anses for å gi et bidrag til samfunnsdebatten.

I Big Brother-dommen blir reportasjene ansett å krenke privatlivets fred. Høyesterett uttaler i avsnitt 57 at rettstridsvurderingen innebærer "ei totalvurdering av formidlinga i lys av kontekst og situasjon...".. Henvisningen til "kontekst og situasjon" hentyder til at rettsanvenderen blant annet skal være oppmerksom på at en opplysning i tekst kan sette bilder eller informasjon, som i seg selv ikke bidrar til samfunnsinteressen, i et lys som gjør bildene eller informasjonen interessant for en allmenn debatt. At Høyesterett går ut i fra at tekst og bilde skal vurderes i sammenheng, underbygges av uttalelsen i avsnitt 64 om at den enkelte artikkel skal vurderes ut fra en "heilskapsvurdering". På grunnlag av disse uttalelsene er naturlig å tolke Høyesterett dit hen at de ikke er fremmed for at tekst og bilde kan innvirke på hverandre på en slik måte at publisering er å anse som legitimt.

Til tross for disse bemerkningene fokuserer Høyesterett i den konkrete vurderingen, kun på opplysningene som fremkommer av teksten, og knytter ingen bemerkninger til bildene. Det eneste de eksplisitt sier i relasjon til bildene er at de ikke ser det nødvendig å vurdere dem etter åvl. § 45 c, da de ser det slik at deltakerne kun har påberopt seg rettsgrunnlaget subsidiært for det tilfelle at de ikke skulle vinne frem på grunnlag av straffeloven § 390.¹²⁷ Dette begrunner imidlertid ikke hvorfor ikke bildene tas med i vurderingen som Høyesterett forfekter skal være en "heilskapsvurdering".

At bildene ikke vurderes kan imidlertid ses som et utslag av at Høyesterett muligens mener det er åpenbart at bildene i seg selv ikke er av allmenn interesse, og at de derfor fokuserer på om teksten er av en slik art. Beskrivelsen av bildene i dommen etterlater et klart inn-

¹²⁷ Big Brother avsnitt 86.

trykk av at bildene kun hadde underholdningsverdi.¹²⁸ Så lenge utelatelsen av å knytte vurderingen også til bildene således ikke innebærer at Høyesterett går glipp av noe som kunne ha medført at reportasjen var av allmenn interesse, får utelatelsen ikke noen direkte følge for resultatet.

Big Brother-dommen gir ikke holdepunkter for å utelukke at Høyesterett ville ha vurdert bildenes betydning for formidlingen, for så vidt teksten kun hadde hatt underholdningsverdi og illustrasjonene kunne vært avgjørende for å gi teksten et samfunnsrelevant perspektiv. En følge av Von Hannover II-dommen kan kanskje bli at Høyesterett ved spørsmål om krenkelse av privatlivets fred, eksplisitt bør vurdere både tekst og bilde i den konkrete rettstridsvurderingen. På denne måten unngås tvil om at det er oversett et element som kunne gitt hele reportasjen relevans for samfunnsdebatten.

I Plata-dommen kom Høyesterett til at ytringsfriheten måtte gå foran. Dommen er altså lik i resultat som Von Hannover II. Høyesterett viser her til Big Brother-dommen avsnitt 57-58, hvor utgangspunktet om at det skal foretas en "heilskapsvurdering" fremkommer. Høyesterett poengterer at de skal foreta en totalvurdering i avsnitt 52. Det vises til Rt-2005-1677 hvor det fremgår at: "Bruk av sladdete bilder som i liten grad kan medføre identifisering, *som en del av et nyhetsoppslag av allmenn interesse* vil normalt være beskyttet av artikkel 10"¹²⁹. Høyesteretts henvisning kan tolkes som en understrekning av at de mener bilder må vurderes i den sammenhengen de fremkommer i.

Dem omtvistede sekvensen i dommen viste kun mannen sammen med stedatteren og to politifolk. I seg selv sa ikke bildene mer om situasjonen. Det ble imidlertid i tilknytning til sekvensen opplyst at det man så var en mann som var pågrepet etter å ha hatt med seg sin fem år gamle stedatter på "Plata" for å kjøpe heroin. På bakgrunn av disse ledsagende opplysningene legger Høyesterett avgjørende vekt på at filmsekvensen er egnet til å belyse

¹²⁸ Big Brother avsnitt 17, 19 og 20.

¹²⁹ Rt-2005-1677 avsnitt 85, (min kursivering).

denne debatten om rusmisbruk. Dommen gir altså inntrykk av at Høyesterett legger til grunn at kombinasjonen av et ellers "nøytralt" bilde og tilleggsopplysninger om avbildede, er relevant når man skal ta stilling til hvorvidt privatlivets fred er krenket.¹³⁰ Det er derfor ikke grunn til å tro at begrunnelsen i dommen ville måtte utformes annerledes i dag på grunnlag av den avklaring Von Hannover II har gitt.

Bryllupsfoto-dommen viser i likhet med Plata-dommen til avsnitt 57 i Big Brother-dommen, og det er derfor grunn til å tro at de tar samme utgangspunkt hva gjelder at helheten er relevant i spørsmålet om tekst eller bilder bidrar til samfunnsdebatten.

Big Brother-dommen er omdiskutert. Høyesterett kommer her til at privatlivet må vike, uten å henvise til noen som helst tilknytning til offentlig debatt. Det er dette kritikerne av dommen peker på som hovedproblemet ved avgjørelsen.¹³¹ Von Hannover II-dommen innebærer ikke at kritikken kan tilbakevises på dette punkt. EMD gir fortsatt klart uttrykk for at bidrag til samfunnsdebatten er et essensielt kriterium.¹³²

Hvis man derimot hadde hatt et tilfelle hvor Se og Hør hadde knyttet saken opp mot en diskusjon av allmenn interesse, som kanskje en tendens i samfunnet til at folk flyttet bryllupene sine ut fra kirkens rom, og at kjendisbryllup var forbildet som førte til dette, ville det muligens vært mindre betenkelig å komme til at ytringsfriheten måtte gå foran.

En del av kritikken av Bryllupsfotodommen, knytter seg også til den avgjørende vekten Høyesterett tiller at bryllupet ikke var blitt forstyrret fordi det var brukt telelinse, samt at bryllupet utspilte seg på et offentlig område hvor allemannsretten gjaldt. I den kritiske litteraturen pekes det på at omstendighetene rundt fotograferingen ikke er et moment som hører

¹³⁰ Wessel-Aas (2009).

¹³¹ Se punkt. 4.4.4.

¹³² Von Hannover II avsnitt 109.

hjemme under vurderingen av *om* bildene er av allmenn interesse, samt at mangel på plagsom fotografering ikke kan tale til fordel for medievirksomheten.¹³³

I konklusjonen i Von Hannover II, viser EMD til at tyske domstoler hadde foretatt en vurdering av omstendighetene rundt fotograferingen.¹³⁴ De vektlegger det som et moment for at den tyskes domstolens balansering hadde vært "fair". EMD syntes derfor å gi uttrykk for at omstendighetene kan ha betydning. Uttalelsen må imidlertid ses på bakgrunn av at bildene i den konkrete saken gir et visst bidrag til den offentlige debatt, og at argumentet trekkes frem etter at dette er konstatert. Dessuten viser ikke EMD i Von Hannover II til omstendighetene for å begrunne samfunnsinteressen i bildene. Mangel på særlig belastende fotograferingsmåte tillegges vekt i retning av at øvrige samfunnsinteresser heller ikke taler for å forhindre publisering av bildene. Dette innebærer en vesensforskjell i forhold til hvordan argumentet anvendes i Big Brother-dommen, hvor mangel av belastning benyttes som argument *for* å publisere *til tross for* at det ikke kan vises til en samfunnsrelevans.

Von Hannover II gir i og for seg ikke positivt klarhet i hvorvidt flertallet i Bryllupsfotdommen gjorde feil ved å vektlegge mangel av belastende omstendigheter slik som de gjorde når bildene ikke bidro til en debatt av allmenn interesse. Det man på dette punkt kan lese ut av Von Hannover II er at, for så vidt bildene /opplysningene til en viss grad av bidrar til den offentlige debatt, kan omstendighetene rundt kaste lys over forutsetningene for avveiningen. Videre at når omtalte befinner seg på et allment tilgjengelig område, er det ikke tilstrekkelig å vise til at omtalte ikke var klar over at han ble at bilde av, for å påvise at fotograferingen har skjedd på en særlig inngripende måte. Det må mer til.

¹³³ Se punkt 4.4.4.

¹³⁴ Von Hannover II avsnitt 124.

Det kan etter dette hevdes at Von Hannover II neppe tilfører rettstilstanden i Norge noe vesentlig nytt ved at den finner at bildene og artiklene kan offentliggjøres på bakgrunn av at informasjon i teksten knytter dem til en debatt av en viss allmenn interesse.¹³⁵

6.2 Terskelen for hva som anses for å bidra til samfunnsdebatten

Von Hannover II gir uttrykk for at det ikke skal særlig mye til før bilder anses å kunne bidra til samfunnsdebatten. At fyrst Rainiers helsetilstand er et interesseområde i den demokratiske debatt er ikke særskilt påfallende å komme til. Derimot er det kanskje mindre opplagt at folket har særlig behov for å bli orientert om hva fyrstens datter og hennes ektemann bruker fritiden sin på under fyrstens sykdomsperiode, i og med prinsessen ikke skal arve tronen og med denne få en samfunnsfunksjon. Det kan altså diskuteres i hvilken grad allmennheten har nytte av å kunne diskutere hvorvidt prinsesse Caroline opptrer egoistisk når faren er syk. For de fleste har nok opplysningene overvekt av underholdningsverdi. Likevel må det nok bifalles at opplysningen til en viss grad, om enn liten, bidrar til debatt av allmenn interesse.

Samtidig er det neppe grunnlag for å hevde at Von Hannover I oppstiller krav om betydelig grad av samfunnsinteresse. Sistnevnte gjaldt, som flere ganger påpekt, et tilfelle som overhodet ikke ga bidrag til samfunnsdebatten. Det er derfor ikke holdepunkter for å si at Von Hannover II bryter med Von Hannover I ved å praktisere en lav terskel for hvilke opplysninger som blir ansett å bidra til den offentlige debatt. De to dommene sett i sammenheng synes derimot å gjøre det helt klart at det ikke skal mye til før bilder og artikler kan sies å bidra i så måte, men at ren underholdningsverdi ikke kan forvare tilsidesettelse av retten til privatliv.

¹³⁵ Se Wessel-Aas (2012) for samme synspunkt.

7 Kort oppsummering av rettstilstanden og en de lege feranda-betraktning

Det er nå forsøkt å gi et bilde av grensen mellom retten til respekt for privatlivets fred og pressefriheten på grunnlag av den seneste praksis fra EMD og Høyesterett.

Hva angår betydningen av Von Hannover II, fremgår at jeg er av den oppfatning at avgjørelsen ikke innebærer noe fundamentalt nytt. Det har i pressekreter blitt pekt på at dommen fører oss vekk fra en styrket posisjon for privatlivet som følge av Von Hannover I, og mot et sterkere vern av pressefriheten.¹³⁶ Det er ikke grunnlag for å gå inn på en drøftelse av hvorvidt Von Hannover I medførte en styrking av privatlivets fred, i og med at rettstilstanden før denne ikke har vært en del av tema for avhandlingen. Jeg vil kun kort påpeke at dette var gjenstand for diskusjon i pressekreter.¹³⁷ Imidlertid har blant andre Wessel-Aas har tilbakevist at Von Hannover I ga privatlivet et særlig strekt vern. De som måtte hevde dette, legger antageligvis for mye i Von Hannover I og Big Brother-dommen.¹³⁸

Som drøftelsen i kapittel 6 viser, er dommene etter min mening i tråd med hverandre.¹³⁹ Til sammen gir de uttrykk for at pressen kan publisere det meste, også opplysninger fra privatlivet til kjente personer. Det som kreves er at informasjonen knyttes til en allment interessant debatt. I følge Von Hannover I og II ser det ut til at det avgjørende i så måte er at det kan vises til et annet formål med publikasjon enn at den kun har til hensikt å underholde. Slik jeg ser det er det altså ikke slik at pendelen har svingt fra vern av privatlivets fred som følge av Von Hannover I, til vern av pressefrihet med Von Hannover II.

¹³⁶ Carl-Erik Grimstad (2012), journalisten. No.

¹³⁷ Se for eksempel Larsen (2004), Dagbladet.no.

¹³⁸ Wessel-Aas (2005) s.370-371 og s. 380, og Wessel-Aas (2012)

¹³⁹ For lignende oppfatning se Høstmælingen (2012) s. 229 og Wessel-Aas (2012).

Det er en kjensgjerning at kjente mennesker er yndet lesestoff. Dessuten er kjente personer lett synlige objekter fordi de stikker seg ut i en mengde av ellers vanlige personer. Av disse grunner kan pressen finne det enkelt å henvise til en kjent person som eksempel på noe som er av interesse for samfunnsdebatten. Det er mulig de dessuten betrakter det som "to fluer i et smekk", da publiseringen samtidig appellerer til folkets nysgjerrighet. Dette er, slik jeg oppfatter rettstilstanden, offentliggjøring som kan forvares under henvisning til pressefriheten, men som kjente personer like fullt kan finne urettferdig.

Blant kjente personer som selv har valgt et liv i rampelyset, kan man kanskje falle hen til den billige betraktning at de kan skyld seg selv. Det er likevel klart at dette ikke er en god unnskyldning for å bruke disse om eksempler, og kanskje oftest som dårlige eksempler. Ytterligere urettferdig kan dette fremstå for kjente personer som ikke har valgt statusen selv.

Det er imidlertid bare å innrømme at det meste her i verden har både fordeler og ulemper, og slik er det med kjendisstatus også. Blant fordelene er at kjente mennesker kan benytte seg av pressen til å promotere seg selv eller en sak de kjemper for. Det hele kan betraktes som et uuttalt kontraktsforhold. Pressen jobber til en viss grad på lag med kjendisene. Til gjengjeld bruker mediene dem der det er gagner virksomheten. Så lenge pressen kan vise til en interesse for den offentlige debatt, er dette altså rettslig tillatt.

I Von Hannover II forfektet klagerne et synspunkt om at rettstilstanden medførte uheldige virkninger. Det ble påstått at å fastslå bidrag til samfunnsdebatten gjennom tilknyttet tekst, innebar en fare for å uthule vernet av privatlivet, fordi pressen da kunne fabrikke tekster ene og alene for å kunne trykke private bilder og opplysninger. EMD nevner problemstillingen i avsnitt 119, men finner ikke at det er deres oppgave å ta stilling til eventuelle fremtidige spørsmål. EMD viser imidlertid til at den tyske domstolen i forhold til en annen rapportasje, som opprinnelig også var gjenstand for saken i det tyske domstolsapparatet, hadde pekt på at "where an article was merely a pretext for publishing a photo of a prominent person, no contribution was thereby made to the formation of public opinion and there were

therefore no grounds for allowing the interest in publication to prevail over the protection of personality rights". Uttalelsen fra tysk rett høres rimelig nok ut. Det skal nok vanskelig la seg gjøre å prefabrikke en tekst som innebærer at et bilde får interesse for den offentlige samfunnsdebatten, hvis bildet overhodet ikke har tilknytning en slik debatt i utgangspunktet. Hvis pressen, mot formodning, på denne måten skulle klare å knytte bildet til et samfunnsrelevant aspekt, er det vanskelig å komme unna at bildet da faktisk må anses å bidra til allmenn debatt, og derfor er hensiktsmessig å publisere.

Et annet forhold av betydning for rettstilstanden, er hvordan reglene kommer til uttrykk. Som sett i denne avhandlingen er rettspraksis fra EMD og Høystrett de viktigste kilder for å fastslå avveiningsnormen. Et problem ved rettsområder som hovedsakelig er fastlagt i rettspraksis er at innholdet av rettigheten kan være vanskelig tilgjengelig for folk flest. Selv om avgjørelsene er offentlige, og fysisk lett tilgjengelig på nettet, krever rettspraksis en viss innsats og kunnskap for å forstås.

At man ikke så lett klarer å trenge igjennom til essensen i det rettskildene på området uttrykker, kan medføre stor usikkerhet rundt hvilke rettigheter man har. Pressen har ofte den fordel at de er tilknyttet rådgivere som kan avklare spørsmål som oppstår. Derfor er det kanskje den som føler seg krenket som helst opplever frustrasjonen over å ikke vite hvordan han står rettslig sett. Av hensyn til den allmenne rettsfølelse, forutberegnelighet og rettsikkerhet er det i seg selv ikke ønskelig med utilgjengelig rett.

Hvis man må gå til domstolene for å få klarhet i eller fastslått rettstilstanden, øker presset på domstolene, noe som er uheldig hvis domstolsprøving kunne vært like godt erstattet med klare og tilgjengelige lovbestemmelser. Dessuten kan det være en belastning for den som føler seg krenket å måtte gå igjennom rettsvesenet for å få klarhet i sin sak. Ikke bare kan det være en stor utgift i det tilfelle man ikke skulle vinne helt frem. Det kan også være en psykisk påkjenning fordi forfølgelse av forholdet på nytt kan sette personen og de uønsket offentliggjorte opplysningene i fokus. En domstolsbehandling kan dermed oppleves som ytterligere krenkende. Dette igjen kan medføre at den som føler seg krenket lar være å gå til

sak, noe som kan være uheldig for utviklingen av rettstilstanden. Man risikerer da å ikke få slått ned på uønsket praksis blant pressen, samt at uavklarte punkter på rettsområdet ikke når domstolen for behandling.

Pressens Faglige Utvalg (heretter PFU) kan være et alternativ til avklaring i tvilstilfeller, som i alle fall er økonomisk mindre belastende. Klageadgangen er imidlertid ikke et fullgodt alternativ til domstolene. PFU behandles opp mot presseetiske normer, og ikke rettsregler. Det er heller ikke krav om det skal være representert en jurist ved utvalget. Avgjørelser herfra har, selvfølgelig nok, heller ikke rettslig virking.¹⁴⁰

Det er en naturlig grunn til at rettspraksis er hovedrettskilden på dette området. Årsaken er at grensen mellom privatlivets fred og pressefriheten er et område som fordrer dynamikk. Menneskerettigheter er utformet vagt nettopp for å gi rom for tolkninger i lys av forholdene og tiden, slik at EMK kan være et "living instrument".¹⁴¹ Dette er ansett helt avgjørende. I resultat er det grunn til å tro at muligheten for dynamikk, sett sammen med at rettspraksis er en allment svært anerkjent rettskilde, veier opp for ulempene rettspraksis som hovedkilde kan medføre. Dessuten finnes det lovgivning på området, selv om denne er noe vag. I tillegg har den som skulle være usikker som nevnt et alternativ i PFU. For øvrig kan også man få råd gjennom juridisk kyndige på området, og på denne måten få en viss indikasjon på hvordan rettigheten skal tolkes.

Avslutningsvis vil jeg påpeke at det synes fornuftig at forhold som overhodet ikke bidrar til den offentlige debatt ikke er lov å publisere.¹⁴² På denne måten luker man ut den minst ønskelige interessen for kjente personers privatliv, samt hindrer til en viss grad at den offentlige samtale helt mister det samfunnsrelevante fokus som er ønskelig. For å ivareta og

¹⁴⁰ Norsk Presseforbunds nettside (2012), Vedtekter for PFU § 2 og § 3.

¹⁴¹ Se for eksempel Aall (2011) kapittel 2.

¹⁴² NOU 1999:27, særlig i kapittel 2 og 6. Ytringsfrihetskommisjonen berører her hensynene som generelt gjør seg gjeldene når ytringsfriheten kolliderer med personvern.

bygge opp om et sterkt og godt demokrati er det imidlertid også viktig at vi har en temmelig vid adgang til å fremsette ytringer. Pressefrihet er således essensielt for demokratiets eksistens.

Jeg kan ikke se særlig alvorlige betenkeligheter ved å praktisere grensen mellom respekt for privatlivets fred og pressefriheten slik som vi gjør nå. De ulemper som kjente personer kan oppleve, kan være vanskelig å hindre på en god måte gjennom rettsregler. Det som nå ikke er beskyttet ved rettslige rammer, må kanskje heller bekjempes med formaninger om etikk og moral. For øvrig vil trolig nasjonale domstoler og EMD tilstrebe å tilpasse avveiningsprinsippene til mediebildet og kjendiskulturen, slik disse fenomenene til enhver tid gjør seg gjeldende i samfunnet.

8 Litteraturliste

8.1 Lover

1814 17. mai, Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven)

1902 22. mai nr. 10, Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven)

1950 4.november, Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms / konvensjon om menneskerettigheter og de grunnleggende friheter (Den europeiske menneskerettighets konvensjon, EMK)

1961 12. mai nr. 2, lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (Åndsverksloven)

1969 13. juni nr. 26, lov om skadeerstatning (Skadeerstatningsloven)

1999 21. mai nr. 30, lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (Menneskerettsloven)

8.2 Forarbeider

NOU 1999: 27 "Ytringsfrihed bør finde Sted". Forslag til ny Grunnlov § 100.

NOU 2009: 1 "Individ og integritet: Personvern i det digitale samfunn".

Dok.nr.12:18 for 2007-2008. Grunnlovsforslag om vern om privatlivets fred og personopplysninger.

Voteringsprotokoll fra Stortinget 30.september 2004, sak. Nr. 1 pkt. V. Referat fra Stortinget - Møte 30. september 2004.

8.3 Rettspraksis

8.3.1 Praksis fra Den europeiske menneskerettighetsdomstolen

Giorgi Nikolaishvili v. Georgia, Judgment of 13 January 2009

New Verlags GmbH & Co.KG v. Austria, Judgment 11 of January 2000

Von Hannover v. Germany, Judgment of 24 June 2004

Von Hannover v. Germany, Judgment of 7 February 2012

8.3.2 Høyesterettspraksis

Rt-1994-506

Rt-2000 996 (Bøhler)

Rt-2005-1677

Rt-2007-687 (Big Brother)

Rt-2008-489 (Plata)

Rt-2008-1089 (Bryllupsfoto)

Rt-2010-258 (Bygdebok)

8.4 Juridisk litteratur

8.4.1 Lærebøker

Aall (2011)

Aall, Jørgen: *Rettsstat og menneskerettigheter*

Fagbokforlaget 2011, 3. utgave

Bertelsen (2011)

Bertelsen, Tor Ehlers: *EMK – Kommentarer til bestemmelsene om individets rettigheter og friheter.*

Gyldendal Akademisk 2011, 1.utgave

Borvik (2011)

Borvik, Bjørnar: *Personvern og ytringsfrihet.*

Universitetsforlaget 2011

- Eckhoff (2001) **Eckhoff, Torstein:** *Rettskildelære.*
Universitetsforlaget 2001, 5. utgave v/ Jan E. Helgesen
- Eggen (2002) **Eggen, Kyrre:** *Ytringsfrihet.*
Cappelen Akademisk Forlag 2002
- Høstmælingen (2012) **Høstmælingen, Njål:** *Internasjonale menneskerettigheter.*
Universitetsforlaget 2012, 2. utgave
- 8.4.2 Artikler
- Aarli (2005) **Aarli, Ragna:** *Vern av « privatlivets fred »*
Tidsskrift for rettsvitenskap Årg.118; h 4/5 2005 s. 525-573.
- Borvik (2008) **Borvik, Bjørnar:** *Privatlivets fred i fjøresteinane.*
Lov og rett nr. 08 2008 s. 449-450.
- Høgberg og
Høstmælingen(2009) **Høgberg, Alf Petter og Høstmælingen, Njål:** *Betenkning
om grunnlovfesting av retten til personvern/privatliv.*
Vedlagt NOU 2009:1
- Høgberg og
Høstmælingen (2010) **Høgberg, Alf Petter og Høstmælingen, Njål:** *Grunnlovsfes-
ting av privatlivets fred?*
Jussens Venner nr. 02 2010 s. 98-146
- Mestad (2008) **Mestad, Ingvild:** *Privatlivets fred og kjendisreportasjer –
Kommentar til en Høyesterettsdom.*
Lov og rett 2008 s. 611-614.

Wessel-Aas (2005) **Wessel-Aas, Jon:** *Pressefrihet kontra personvern – nye signaler fra Strasbourg?*
Lov og rett nr.0506 2005 s. 370-380.

Wessel-Aas (2008) **Wessel-Aas, Jon:** *Pressefriheten og privatlivets fred – en oppsummering av rettstilstanden og en kritikk av Høyesteretts dom i Bryllupsfotosaken.*
Lov og Rett nr. 10 2008 s.596-611.

8.4.3 Artikler fra blogg

Wessel-Aas(2009) **Wessel-Aas, Jon:** *Bruk av personbilder i media – rettslig oppdatering.*
Publisert i Norsk Redaktørforenings Årbok for 2009, utgitt i april 2009, Fra bloggen UHURU <http://www.uhuru.biz/?p=9>

Wessel-Aas(2012) **Wessel-Aas, Jon:** *EMD med to nye, viktige dommer om pressefrihet og privatliv.*
Fra bloggen UHURU, <http://www.uhuru.biz/?p=1003>

8.4.4 Masteroppgave

Masteroppgave(2011) Kandidatnr.: 179163: *Minstekravet til sensitivitet ved krenkelser av privatlivet etter straffeloven § 390.*
Masteroppgave jus399 Universitetet i Bergen 2011
<https://docs.google.com>

8.5 Andre kilder

8.5.1 Avisartikler

Larsen (2004)

Larsen, Mads: *Kjendiser må få paparazzi-fri.*

Dagbladet.no, 25.juni 2004.

<http://www.dagbladet.no/kultur/2004/06/25/401516.html>

Østrem (2012)

Olav Østrem: *Mener dommerne bommet.*

Nettutgaven av Klassekampen, 4. september 2008

<http://www.klassekampen.no/54786/article/item/null/mener-dommerne-bommet>

Grimstad (2012)

Grimstad, Carl-Erik: *Ytringsfriheten mot Privatlivet: 2-0*

journalisten.no, 7. februar 2012

http://www.journalisten.no/blogg/ytringsfriheten_mot_privatlivet_20

8.5.2 Annet

Vedtekter for PFU i kraft 1 januar 2008

8.6 Nettsider

Lovdata

www.lovdata.no

Idunn

www.idunn.no

Retriever

<http://www.retriever-info.com/no/>

HUDOC

<http://www.echr.coe.int/echr/>

Stortinget

www.stortinget.no

Norsk Presseforbund

<http://presse.no/>

UHURU

<http://www.uhuru.biz/>